

המציפה

עיתון שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר ההתימה על המצפה

באוסטריא אונגריין :

לשנה 7. — בתרים
 חצי שנה 3.50
 רביעי 1.75

באשכנז :

לשנה 8. — בתרים

ביתר הארצות :

לשנה 9 בתרים — 9.50 פראנק.

„רמת המצפה“
 נכנסת עתה בגליון עצמו, הגדול עתה משהיה
 וסכיל המר ספרותי יותר מאשר עד כה.
 אין הנחה מהמחיר.

מחיר גליון בודד 14 הלר.
 מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים
 לפי גדל השטח.
 ברכת מוט 60 הלר. הודעת אירוסין כתר.
 זו או זו בראש הגליון שני בתרים
 המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
 רק יש מקומו החדש, כי גם שם
 מקום בית הדאר הקודם.
 קאנטא שלפאסמשעק נומר 76.918
 האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה
 „HAMICPE“ Kraków,
 (בהונג לארץ להוסיף : Oesterreich)
 כע"פ: רחוב סעכאסטיאנא 32

Kraków, 6 Maja 1910.

גליון י"ה.

קראקא, ביו ניסן פ' קדושיפ התריע.

שהם מוציאים על שאר צרכיהם להנאתם. צרך הקריאה אינו גרוע בעיני משכיל בעמים מצרך רהיטים יפים ותכשיטים ושאר הצרכים הבאים רק להדבות את תענוגי החיים, ולא כן ביהודים. לנו אין הקריאה ענין מותרות או תענוג מיוחד, ואפישר להמנע ממנו. הקריאה היא לנו צרך ראשון, פרימיטיבי, כשאיפת אור ושתית מים וע"כ אין היהודי יכול להשיג אך אפשר לדרוש כסף בעד הקריאה. וכפרט יהודי רגיל מנעוריו, שכל בית תפלה הוא מלא ספרים, וכל הרוצה לקרוא יקרא חנם. וכשהוא נעשה משכיל אינו יכול להתרגל בלי ימיו לשלם בעד קריאת ספרים ומכיש לשלם מחיר יקר בעדה, כמחיר ספרי ההשכלה החדשים.

לכן אתה מוצא, שכאשר תשיג יד יהודי להשיג חנם ספר או עתון עברי לקריאה, אין לו ישמחה גדולה מזה כמים חיים לצמא, כארוחה טובה אחרי-ההתענית יהטפנו בתאוה עזה וכאשר תעזי להזכירה, שימחול לקנות לו כזה וכל ידרוש חנם, ידקדק בעיניו, כאלו גולן אתה ובאת לקפח לחמו. הוא עצמו לא יבין כלל, מדוע אינו רוצה להוציא כסף על קריאתו החביבה לו כל כך יותר מלחם הקה. אבל זהו הטעם הפסיכולוגי הוא ולא אחר. הוא אינו קמצן כלל. לצדקה ולכל צרך אנושי אחר וכל לתת לך ביד רחבה ובעין טובה, רק לצורך קריאתו לא יתן אף פרומטה, כי נפשו הסכינה בכלל, שכמו שמעט מים לשתות יתן כל אדם חנם ובדורנו גם פפירוס לקשר וקמין אבק-מבך לשאוף, כן מחויב כל אדם לתת לו איזה ניר נדפס לקריאה בלי תשלומי שכר. על כן רבו בקרבנו גונבי ספרים או שואלים שלא על-ימנת להחזיר יותר מכלל אומה ולשוין. ואף הזהיר ישבזחירים בידינו ממנות חשוד על גנבת ספר אצלנו וכל אחד מאתנו יודע כבר את הכלל הגדול : אם כסף תלוה לאיש, אף בלי שטר וכלי עדים — ספר אל תשאיל לו, כי יקנהו בשנוי מקום

טובים אין קונים. החסידים למשל לוקחים אל ביתם ספרי רבותיהם, ספרים תלמודיים וספרי קבלה, הוקא ספרים שאינם מבינים את כל הכתוב בהם, יותר משום סגולה ומישוש קשוח הבית ומישוש הנכדים מאשר לישם קריאה. וכמה קוראים יש לעתוני החסידים? הלא ישנם כאלה, ברוסיא אין אף עתון אחר לחסידים, שמספרם עולה למיליונים (כ"י). ומכל העתונים העכרים הגדולים ברוסיא לא נשארו רק שנים בליטא, לפי שהליטאים יוצאים באמת מן הכלל, להם מדות אחרות בכל חייהם. אבל בכל רוסיא הגדולה אין אף אחד כל הספרים הטובים, שהוצאו בדור האחרון, מונחים במחסוני הספרים כאבנים שאין להן הופכים.

מכלי להכנס בוכוחים, לדחות כל הטעמים האחרים, שאולי גם בהם קורטוב של אמת, רוצה אני להראות על הפסיכולוגיה של הקורא העברי. החסידון מנח לפי דעתי באופן החנוך העברי, מה שכלנו חכמים כלנו נכונים, כלנו יודעים את התורה, זהו חסרוננו. לא המדה הזאת כשהיא לעצמה, אלא לפי שלמדנו מנעורינו רק את הקריאה וההכנה, אבל לא את הכתיבה. החנוך הכללי בקריאה ובלמוד, הנהוג בתוכנו זה יותר מאלף שנה, עשה לנו את הקריאה לאחד מצרכי חיינו הנחוצים שבנחוצים, כשאיפת אור, כאכילה, שתיה ושינה, וכלל גדול בסוציאולוגיה: שכל צרכי החיים הנחוצים יותר מהכריהם הם כזול יותר מהכריהם, למשל שאיפת האור היא חנם בכל מקום בעולם, שתית מים טעונה כבר איזו תשלומים קטנים, לפי הכנתה, הלחם היבש עודנו נקנה במחיר קמין יותר מכל המזונות, וכל מאכל או הנאה, הנכנס כבר לכלל מותרות, מעון תשלומים חגונים וכל צרך המיותר מחברו תלוי במחיר יותר ממחיר חברו. הקריאה בעמים אחרים נכנסה לכלל מותרות, ע"כ רגילים קוראי ספרים בכל העמים להוציא ברצון מספסם על ספרים ועל כל צרכי קריאה, כמו

הנחה בשביל קוראי „המצפה“
 למען תת אפשרות לרכים מקוראינו, לדעת את היי הפראים, מנהגיהם וכל דרכי חידם, עשינו חוזה עם הטויל את הספר

מחיי הקראים

מאת הסופר וכו' מר ראובן פאהן

בל קוראי „המצפה“ יכולים לזכות מהנחה זו. תחת 1.20 קר. יכול כל חותם לקנות אצלנו את הספר רק במחיר 70 הלר עם פורטו.
 הספר המלא ענין הזה מהכיל קריאה למאה ועשרים דפים תכנית ישמנית גדולה.
 הרוצה בו בהנחה הנ"ל יפנה רק אל הירידקציה של „המצפה“.

קלות ראש בכתיבה.

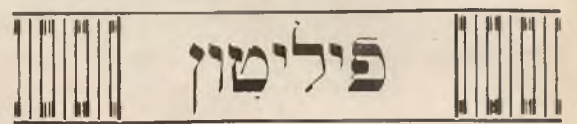
עוד לא נפתרה בהאוי השאלה הישנה מדוע אין די קוראים לספרים עבריים ולעתונים עבריים? אין ספק, שאין בכל גוי העולם עם, שירבו בו כל כך היודעים לקרוא והמצויים אצל ספרים, כמונו היהודים, שאין בנו אנאלפא-ביתים כלל. מי שאינו מבין היטב עברית יבין עכ"פ את רוב פרשיות התורה ורוב סדר התפלה. מי שאינו יכול לכתוב עברית וכל עכ"פ לכתוב יהודית, לא גוזמא הוא אם נחלימו, שאע"פ שהלשון העברית היא כמובן ידוע לשון מטה, רבים בתוכנו היודעים לקרוא עברית ולהכין מאשר בעמים הסלבים היודעים לקרוא בלישון אמם החיה. ומדוע מעטים כל כך קוני ספרים וחותמי עתונים עבריים? כל התשובות, שנאמרו על זה עד כה, אינן מספיקות. תשובה אחת למשל אומרת: משום אפיקורסות, אבל באמת גם לספרים „בשרים“

הטחנה להאכנסניא, ובלילה הן מטיילות ארוכות וקצרות בחדרי הבית ועושות שם כאדם העושה בתוך שלו והאורחים, ששנתם נגולה, יבחרו לפעמים וקוראים לעזרה. לפני ירחים אחדים קרה יש מקרה יפה, אישכנוי אחד לן שם בלילה כרסמו העכברים חרשעים את את מכנסיו ועשו אותן מלאות נקבים בכברה. בבקר כאשר השכים האישכנוי וראה את מכנסיו התיבש לצאת בהן החוצה. בית מסחר בגדים אין בעירנו והיה מוכרח לישבת כל היום בחדרו עד שתפר לו החיט מכנסים חדשים. אולם לפי דברי ר' מאיר יוחנן, שספר בהקלוח, היה המקרה הזה יוצא מן הכלל ויש טעם בדבר. וברית כרותה בינו ובין עכבריו, לכל שליח הוא בהם את שונאם החתול, ולכל יתגרו המה בארצו. „לא אסור לישום אכנסניא, עניתי, כמסע הנוסע מזה בלילה אסע לדרכי, ואתה העכברני השוקה.“

כאשר הגיעה העגלה לתוך העיר, ראיתי לתמהוני בית נמוך ורעוע, מוקף אנשים, נשים ומף וצחוק, שאון והמולה ביניהם „מה יש? שאלתי את העגלון. „כאן דר הרב“, ומה הרעיש הזה סביב ביתו? שאלתי „כודאי ישם גט, או חליצה, השיב בשחוק, הרוח ידע אותם, נמנם בחימה, הולכי במל המה, אוכלים ואינם עושים, ומכלים את עתם בהוללות ובשחוק. לוא היו להם דאגות לא היו עומדים כאן, וכדברי העמיד את

הגונה מאד בבית גדול ונהדר, הראוי לעמוד אף בוויין, הבית הזה הוא בית עתיק-יומין, סבי עליו השלום לא זכר מתי בנוהו, זאת היא אכנסניא יפה, אלא...“ אלא מה? שאלתי. „אומרים... הכריות מרננות, מלל כישפה רפה, שכעלת הבית איננה מדקדקה בכשרות, וכבר קבלה את ענישה לפני שבועיים.“

איזה עניש? שאלתי. „בבקר אחד, ענה בשחוק משונה וכנראה כרגיש נקמה, עלתה על העליה ונישברה פתאום תחת רגליה תקרת חדר אחד, שאורח עדין ישן שם על המטה כנגדה, היא נפלה מטה ורגלה נישבר וגם האורח הנכהל התעלה ונפצע קשה.“ נו, שאלתי, העישו ישם תקרה חדשה? „לא, ענה, תקנו רק את הפרצה, והאכנסניא, שהוא באמת יהודי כשר, שלח תיבה לקרוא את הסופר לבדוק את המזונות וכודאי נמצאו פסולות, ועכשיו מגמגמים אנשים, כי אותם ה„בכורים היודעים“ ריל קננו למו ישם על העליה... ובכן אינני יועין את אדוני לסור שמה, כי אסור לעמוד במקום סכנה, אסע איפוא עם אדוני להאכנסניא של ר' מאיר יוחנן, שאצלו כשר אף להמדרין, אכן האכנסניא שלו היא בעלת חסרון, כי ביתו עומד מטול הטחנה ורעיש אדיר וחוק של הטחנה מפריע בלילה את שנתם ומנוחתם של האורחים, ולא עוד אלא שחיות קטנות עם גדולות הנמצאות למכביר בהטחנה, עוברות מן

שתי שבתות בשבוע.

מאת שמואל צבי ווייס.

נסעתי מפיטש-ריישי להיקווויטש, והלואי שאהיה פה בר-מזל לעסקים טובים כמו שאני ביה בר-מזל לשמוע מעשיות נאות... ראו זה פלא בבאי היקווויטשה אירע שם מקרה מדה כמו בכונה מיוחדת למעני, שאהנה אני... המטים אתם את אוניכם, לשמוע ספור מענין? אל נא אחשוך מכם איפוא את התענוג הזה, הכה אספר לכם מעשה כהיותו.

כבאי ישמה נסעתי מן התחנה העירה בעגלה ישבורה רתומה לסוס חליש, דל ורוה ועור בעין אחת, לא משום שקמצן אני וחפצתי לנסוע בשכר מעט, אדרבה, ותן אני ודוקא חזרתי אחרי עגלה טובה ולא מצאתי, כי מרכבות רתומות לסוסים אכירים אין שם, רק עגלות ישבורות עם סוסים מעין סוסתו של ר' מנדלי מוכר ספרים... איפה אסע עם אדוני? שאלני העגלון כישבתי על העגלה. „היש כאן איזו אכנסניא נאה? שאלתי. „כן, ענני, יש אצלנו שתי אכנסיות, האחת

אין שום ספק, שאם תהיה לנו מדינה יהודית והנהגה יהודית יהיה אחד מסדריה הראשונים, לקבוע ביבוליותות ובתי-מקרא בכל רחוב ורחוב ובכל כפר, כמו שכאמת עשו כן כבר בירושלים ובמושבות החדשות וכמו שנהגו בקהלות הגולה, לקבוע ביבוליותות בכל בית-תפלה, להמציא ספרים לקריאה חנם לכל באי שעריהם, כי הקריאה העברית היא לנפש עברית אחד מצרכיה הראשונים.

אמיתי למעלה שהקלקול הוא במה שלמדנו כלנו בנעורינו לקרוא ולהבין ולא לבתוב, ועל-לכאור זאת, שונה הוא ההנחך הישן אצלנו מן ההנחך בכל עם ועם, בכל העולם מלמדים את הילדים קרוא וכתוב ב"חד, לא תמצא בשום מקום בעולם שילמדו ילדים רק קריאה לכד בלי כתיבה, וכאשר ידע הילד לקרוא ולכתוב היטב בלשון עמו אינו כלל מזהם בעיניו אינו מתימר, כי הוא ידען ואינו מתאמץ לעמוד במקום גדולים, כי את מי אין כמו אלה! אף החכם שבילדים, או טוב יותר; אף המפיש שבהם, לא יתפאר, כי בדעו לכתוב בלשון עמו כבר הוא אוטוריטט, אדם עליון וראוי כבר לחלק מחכמתו לבשר-ודם, והאין אצלנו כך? הלא המפישות הזאת מצויה בתוכנו עד כדי להביא לידי איש את עורך העתון הדל המצער האחד והיחיד? כל נער ונערה, שזה עתה למד מפן מורה או ממכתבי שבח ולקונסקי לכתוב עברית בלי שגיאות, מתימר להיות חכם גדול בעיניו, "סופר עברי", הראוי והצריך להפיץ מעינותיו חוצה, שלא יחסר העולם טובה, והוא מתחיל להטביע את העורך בגלי חבוריו, יספיק לו שירים, פיליטונים ומאמרים, ולהעורך אי אפשר כלל לקראם והמפשים כועסים כאלו החרים עולמם וכל עמלם בלמוד הכתיבה לריק היה בעיניהם והם פורשים מבל הקריאה והכתיבה העברית בכזו ומדירים הנאה משפת עבר לכל ימי חייהם, כן יש לנו בגליציא וברוסיא מאות אלפי "סופרים" בלי שום גומא, ורק ברחק איזו אלפי קוראים, הרי מעט שני למחסור בקוני ספרים ובחומטי עתונים עבריים, כל היודע לכתוב עברית שורה בכעס תדירי על עצמו ועל כל העולם על אשר לא הצליח לפרסם "מפעליו הספרותיים" ולנחנל בבוד ספרים כפלוני וכפלוני, שהוא אינו נופל מהם בחכמת הכתיבה, לפי דעתו, כי לקבוע דברים בדפוס דרוש מעט יותר מאומנות-הכתיבה — את זה אינו מעלה על דעתו.

וכל כך למה? לפי שהכתיבה היא אצלנו חכמה מיוחדת, הצריכה למוד מיוחד, לפי שמרחק רב בין למוד הקריאה וההבנה ובין למוד הכתיבה כמרחק בית-ספר נמוך בגוים מן האוניברסיטה, הלומד לכתוב בקרבנו גדול בעיניו מכל חכמי מקומו והרב בכלל, שהם ע"פ רוב אינם יודעים לכתוב עברית כהוגן עד יום מותם, הקלקול הזה גורם קלות-ראש נוראה בכתיבה העברית בין אצל הסופרים ובין אצל הקוראים, הכתיבה העברית הוא בעיני משכילינו ענין, ישרק בחורים במלנים מטפלים

הסוסים, ירדתי מעל העגלה וישלמתי לו, יאפה אוכל להתחמם מעט ולשתות כוס תה? שאלתיו, "שם בהקלוה, ענני, בהראותו באצבעו על בית נורא מאד במראהו החיצוני, ישם חם וישם מוכר ר' הקאל הישמש תה רותח", באין ברירה אחרת לפני נכנסתי להקלוה, חמימות משונה ועשן מקטרות וציגרות הקיפוני ובמעט שמו מחנק לצוארי, הבמתי כה וכה, מה נורא המקום הזה! התקרה והכתלים שחורים כאלו משוחים בפח כבשן, בכל פנה ופנה תלויה מטוה ישמית עבה, חבילות חטים המוכנות לפצה ישמורה, תלויות על התקרה, שמישות החלונות מלוכלכות ומגואלות, ואחדות מהן מנופצות וסתומות כנסרים וכדפני ספרים, על כתל המורח כתוב בפחם "ותן טל ומטר", אולי בעישרים מקומות, הרצפה המלאה גומות, רטובה ומכוסה בפוץ עב, שיורי פפירוסים, קליפות תפוחים ואגוזים, גרעיני חרובים וחכות מליחים מפוזרים על פניה, שלחנות וספסלים שבורים ופסחים עומרים באי סדרים, ועליהם מונחים תלי תלים ספרים קרועים, ובלוים, אצל התנור עומד שלחן ועליו מיחם גדול מלא חלודה עומד ורותח וסביבו כוסות פגומות ואי-נקיות, אצל התנור עומד יהודי נמוך כבן ששים, עיניו טרוטות, זקנו המסובך מגיע עד כרסו.

"שלום עליכם ר' יהודי, קרא אלי בקול מתחת

בו ומי זה ישעה אליו ומי זה ישים לב אליו! מי זה צריך להתעסק במעשה נערות! אע"פ שהעורכים יודעים להזהר היטב ורחים בשתי ידים כל מעשי נערות ואינם מפרסמים רק דברי חכמים ואמנים אמתיים, היודע אדם כמה זהירות וכמה נסיונות וכמה בקיאות דרושים לעורך עברי עד שידע להשמר מכל התחבולות, שהכתבנים משתמשים בהן, להמנות לפרסם דבריהם? גנבות ספרותיות הן מן האמצעים היותר רגילים והן מבריחות את העורכים, שלא לקבל בכלל שום דבר לדפוס מדי כתבן שלא נודע לו, יש גם פתאים, בעלי נפשות שפלות, חסרות חנוך ונמום, המציעים שחד לעורך להדפיס דבריהם!

ולא הכתבנים והקוראים לבד נוהגים קלות-ראש בכתיבות עברית, אלא לפעמים גם סופרים מוסחים, דבר הצריך פעם להאמר, מתוך ישודעים הסופרים, כי חוג הקוראים מצומצם — מפני המעטים הנ"ל — הם מרשים לעצמם לפעמים לכתוב דברים, שהיו נמנעים לכתבם בלשון אחרת ואפילו בזרנון, הספרות העברית היא רשות היחיד בעיניהם והם כותבים בתוכה מכל מסתרי הרהורי לבם, שאין מגלים אותם אלא לצנועים ומפנה לאון ולחכם המבין מדעתו, עיני נמצא לרוב, שהסופרים העבריים פוגעים לא רק ברגש הדת, אלא גם ברגש המוסר של הקוראים ואף ברגש הנמוס הפשוט. לפעמים הם מקלקלים במאמר עברי אחד מה שעמלו מאות סופרים לתקן בעמל רב וכדם התמצית שלהם בעשרות שנים, וכל זה מפני קלות-ראש שנוהגים בכתיבה עברית מתוך שהיא רשות היחיד, הרי מעט שלישי למעוט הקוראים.

הרוצה באמת בקיום ספרותנו העברית ישים אל לבו את כל הקלקולים האלה ויתנבר על יצר הרגילות, לא יחפון לקרוא חנם, לא יתימר בכבוד סופרים כאשר ידע בעצמו, שאין בידו יותר מפלאכת הכתיבה בלי שגיאות (ומכ"ש אם גם זה אין בידו, ישנם אלפי עבריים, המתמרים בכבוד סופרים במרם למדו לכתוב נח בלי שבע שגיאות; אוי לאותה בושח!) וגם הסופר אל יכתוב לדפוס דבר, שבלשון אחרת היה נמנע מכתבו, הכלל: אל נא ננהוג קלות-ראש בספרות העברית!

על המצפה

בית-ספר עברי מאושר באוסטריא.

הננו לבשר את הקוראים, כי בית-הספר התיכוני העברי (רעאל-גימנאזיום) בסמורווינעץ בבוקובינה השיג את רשות הפוסטי ויש לו כל הזכויות של בית-ספר תיכוני של הממשלה, והו הגמנוזום היהודי הראשון ולע"ע היחיד, שיש לו יפוי-הבח הזה, ביה"ס הזה נוסד לפני שלש שנים ע"י הרב ר' מאיר יונג ביחד עם ביה"ס הריאלי העברי בקראקא, ותחת אשר פה נסגר

בעמים של החסידים והסוציאליים, שכרתו ברית להחריב יחד כל מוסד יהודי בכל האמצעים שבעולם ואף במלשינות, הנה ישם בבוקובינה, שאינה עומדת תחת שלטון בלו והפולנים עושי רצונה, פרח ביה"ס ושגשג בשוכה ונחת והתפתח למוסד יהודי נהדר ומבורך, אשר בו נתפאר והציל כבר מאות בני יהודים מנפול בשבי תרבות נכרה וכל הרבנים והרבנים בבוקובינה מכירים את יקר ערך המוסד הזה לחוק הדת היהודית ולהצלת בנינו מן המטמעה ומחלול קרשינו, באו וראו מה כח רצון חזק ואידיאל רם, הבארוץ הריש הקדיש י"ב מיליונים, ליסד בתי ספר בגליציא ובבוקובינה ונוסדו חמישים בים נמוכים והם הולכים ופוחתים ופעלם אינו נבר, כי בים נמוכים אינם חסרים, כי גם ילדים המבקרים בים כלליים נמוכים אינם מחללים את דישבת ואינם נמטעים בין הנכרים, והרב ר' מאיר יונג יסד בלי כסף יובלי כל קרן יסודי וכלי עזרה מן החוץ שלשה בים תיכוניים, שהגדול והחשוב ישבהם היה זה שבקראקא, שמלשינים קדושים החריבוהו בזרון וברשעה, שאין עליה כפרה, והואחד מהם זכה עתה לזכות הפוסטי, להיות כאחד מוסדי הממלכה, ועתה הוא יסד ישיבה לתורה ולחכמה לגדל רבנים יראי שמים ויודעי תורה מתאימים לדורם, לקבץ סביבו בחורים בעלי כשרון, לבל יאבדו בשרונם ותורתם באין להם זכות ירושה וכסף, לתת יחד בערי גליציא, מי יתן וימצא גם למפעלי האיש הזה איזה נדיב כמוזר האנגלי, שגדב סכומים גדולים לגמנויה העברית ביפו.

הבן החרג.

מניסמר פקח עומד עתה בראש עניני הדתות וההנחך באונגרו הגראף יוחנן זיטשי, ירא שמים גדול וערום כסוחר תגר בשוק, הוא מצא תואנה גאונית למנוע מרבני הקהלות את חלקם, המגיע להם מקפת הממשלה, כמו שנומלים כהני כל יתר הדתות אשר באונגרו, הוא אומר כך: החוק לשלם לכהנים מקפת הממשלה נוסד בשנת 1848 ואו לא היתה עוד דת היהודים מאושרת, איכ לא זכו בישכרם, כמה יגיעות ינעו המניסמרים הקודמים לקפח ישכר הרבנים ולא מצאו מעט הגון ורק להגראף יוחנן זיטשי היתה סיעתא דשמיא למצוא את הטענה הנכונה להשתיק את היהודים עזי הפנים התובעים כלכלת הרבנים כאלו גם הם אנשים, כאלו גם להם יש זכות להנות מכסף המס שהם משלמים, היהודים יוכלו אמנם למעין, שהפסק הזה הוא כאלו יאמרו, שאם יוסד חוק בחירות שוות לכל זכר מכן כ"ד שנה ומעלה יש זכות בהירה רק למי ישכר היה בן כ"ד ביום הוסד החוק, אבל מי שימלאו לו מחר כ"ד שנה לא תהיה לו עוד זכות בחירה, אבל מי זה ישמע בקולם, אמנם צריכה היתה אונגרו למניסמר פקח ומפולפל הזה, לממשלת אוסטריא יש תואנה קלה למנוע שכר הרבנים: כי אין הקהלות מחוברות לאגודה אחת ואין מי לתבוע, אבל קהלות

בצד סימטא צרה ואפלה, ושמו איציק הירשלי שכור שמו נאה לו והוא לישמו, רכבו לשתות בכל בקר חצי לוג י"ש מעט מעט, אח"כ הוא מקלל את אשתו, צובט את לחי הנער המתלמד ומושך בדיל אזנו ומתחיל לעבור, אומן גדול הוא במלאכת התפירה ורוב בני העיר נותנים לו לתפור, הרבה פועלים אין לו, רק נער אחד פקח כבן י"ח והוא מציק לו מאד ומעבירוהו ביום ובלילה עבודת הפרך, זה שנועים הוא תופר בגדי חתונה ועובד מן השעה השמינית בבקר עד השעה הרביעית בלילה, הנער העיף מאד בקש ממנו בליל יום ג', שיניחהו לשכוב לישן בחצי רלילה, להנפש מעט, אולם הוא דחה את בקשתו, כתתו לו ביד חזקה שתים על פניו והנער האמלל נתמלא כעס ונשבע לנקום בו.

ביום ד' בבקר, בלכתו לקנות מכשירי התפירה, נכנס לאיפה וצוה לאפות לו הלות של שבת, ענה עגולה בת י"ב הלות ונלוסוקא גדולה ושלם את המחיר, זבלילה, בלכתו שנית לקנות דבר מה, קנה חצי לוג י"ש ומהאופה לקח את החלות האפויות והסתירם תחת מעילו ושב לבית אומנו ובזריות הצפין הכל במקום, שלא תשורם עין, וישב למלאכתו, בישעה הרביעית באישמרת הבקר הלכו לישן, והנער התאווש והתנבר על חבלי שנה שנפלו עליו וכישמעו את קול נחרתם

החוטם, מאין היהודי? "עליכם שלום, הישיבותי, האתם השמש? "כן, ענה כמתגאה, אנכי השמש, התשתו בום תה? "כמה מחיר כום תה? שאלתי, "כלי לימונה, רק בחתיכת צוקר אחת, אגורה אחת, עם לומנה ובשתי חתיכות צוקר שתי אגורות", ובדברו הוציא מכיס מכנסו חצי לימונה נרקבה קצת וכיס של ניר עם צוקר, וממגפו הוציא סכין חלוד וכף קטנה, האמוגו לכם כום תה? שאלני, ארגע מעט ואח"כ אשתה, ענית, ואיה הבחורים, שאלתיו, הלא ספרים מונחים על השלחנות, איה איפוא לומדיהם? "בחבורים, קרא באנחה מרה, היה הרבה נתפקרו ולומדים בכתיבה ספרי טרפה-פסול, הרבה יצאו לתרבות רעה ונעשו צימיסיטין ר"ל, שכרו להם חדר מיוחד ומכלים ישם עתותיהם בשחוק שמה-שמד וכזה הם אומרים להביא את הגואל צדק, והבחורים האחרים, שנשארו כשבלים בודדות, נמצאים עבשיו בבית הרבי, "בבית, הרב? שאלתי, אכן ראיתי שם המון רב פביב הבית, מה זה נעשה ישם? "אתם באתם זה עתה העירה, קרא בהתעוררות, חבל, לוא באתם לפני שעתים, הייתם יואים מחזה מכרה, שלא ראיתם עוד במוהו, שבו נא על הספסל, ענה במתינות ושתו כום תה עם לימונה ואספר לכם, השמש השתעל מעט, בעבע מעט, וירק מעט והתחיל לספר,

אצלנו נמצא היט אחד, הגר בבית נמוך וקמץ

אונגרו הן מחוברות ויש מי לתבוע, לכן רק מניסטר ערום כאחד התגנים היה יכול להמציא מענה להפטר משלם לרבנים, לעשות את דת ישראל כבן חורג בארץ.

הועידה החמישית.

של מורי אוסטריה העברים בלבוב.

הישיבה הראשונה התחילה בשעה הרביעית ומחצה אזורי הצהרים. מר סופרמן פתח את הועידה ומטעים. מפני שכל החיים הקרתניים עתרכוים פה ויען שעד עכשו לא התחשבה העתונות היהודית עם ועיוותיהם של המורים העברים, לכן נהלה הועידה הנוכחית לבונה לשם דמונסטרציה. הלאה הוא מקריא את המכתבים והטלגרמות שנתקבלו. רושם עז עושים על הנאמפים המכתבים של מערכת "העולם" ושל הסופרים לוינסקי, ביליק, קלוזנר, ורבינצקי, המדברים על ערכו של המורה העברי, בין הטלגרמות היו גם של המצפה ומקלן בישיב וולפסון.

מר סופרמן נבחר ליו"ר, מר ירפישטן וויגלבוים — לסגניו, מר שטרלן — למוכיר.

יען כי לא באו עוד הרבה מהמורים נדחתה נתינת הדין וחשבון לישעות אחרות ומר גלב מרציא ע"ד למוד הדת בבתי-הספר, הנואם מתחיל בפילוסופיה עמוקה, מהי דת בכלל והתועלת הרבה הצפויה בה, וכיצד התפתחה והשתלשלה והכתה ישרשים גם בלבבותיהם של העמים דפראים. ויען כי אי אפשר להנך את הדור בלי דת, ראשית משום שישוללים אנו עיני מן הילד את נהמתו הראשונה והאחרונה, ושנית משום שיהלך יבקיש לו בעצמו אלקים, אם אנחנו לא נתן לו דת. ואם אנחנו לא נדליק לו נרות חנכה ידליק לו לעצמו את העין המשיחית. ופה הוא יורד לים הפסיכולוגיה של הילד ודולה לו ראיות מתאימות לדעותיה, וגומר ישיש אצלנו הנוך דתי בביהכ"ם, הנוך ביתי והנוך בביה"ם. עם הראשונים אין להתחשב, משום שיש אצלנו חרדים, שאינם משגיחים על החנוך הדתי של ילדיהם ויש חפשיים, שאינם יכולים לתת לבניהם הנוך דתי לו גם רצו, משום שמעשיהם מתנגדים לדבריהם. ובכן נשאר רק החנוך בבית-הספר וזה יתן לנו התנ"ך. המורה יחי מי ישיהיה, יוכל לחבב את הדת על לב הילד בהעירו על היופי שבה ועל המאור שבתורה. ומציע להנהיג בבתי-הספר ללמד שם: תנ"ך, אגדה, תפלות וברכות, שלחן ערוך ולמוד המוסר.

מתפתח וכוח, ישבו מישתתפים האדונים: נ. זיגל-בום, ירפישטן ופרומבוים. לכסוף נדחו הווכחים עד שתשמע ההרצאה ע"ד התכנית הכללית של הלמודים בביה"ם ואז ידובר ישוב בשאלת הדת.

על הבמה עולה מר נפתלי זיגלבוים, שפתו העברית היא עשירה ופה ונשמעת בישום-לב. הוא מדבר ע"ד המצאת חמר לקריאה בשביל ילדים. בנאומו

הוא נוגע בכל מקצועות הספרות, שהופיעו על שדה זה, וכמעט בכלם הוא מוצא מטרעות, והעיקר מצד הישגה הקשה שבהם, שאין קיבת הילד מעבלתם. והוא מציע, שאגודת המורים תיסד הוצאת ספרות לילדים כתובה בשפה יפה וקלילה והספרים האלה יופיעו נומרים, נומרים לעתים קבועות, כגון נומר בכל שבוע וכן להוציא עתון לילדים, שיופיע פעם בחדש ויכיל בתוכו עלים רעננים מלאים חיים, ליה ושל ילדות, אשר מתוכם יקבלו הילדים מושג ברור מהנעשה במכע, בעולמם הקטן ומכל מה שנעשה בעולם היהודי, שיש לו איזה יחס לעולמם הם. עתון כזה יפנק את הרגיש ויטפח גם את הרגיש הלאומי הטעון שמירה מעלה. את האמצעים הכספיים לקחת ממה שכל חבר יתן מכיסו חמישה כתרס והסכום יסולק לו בספרים שיופיעו ועי"ן ישתדל להפיצם בין תלמידיו. לדרוש מאת ועדי בתי-הספר, שיתנו לכל הפחות עשרה כתרים כל אחר. לקבץ תרומות מאת כל אלה, אשר עבודת תחית הרוח הלאומי יקרה להם, ע"י בלוקים שיוצאו למטרה זו. — לערוך הגרלת ספרים חשובים: — לחייב את המורים חברי ההסתדרות לקנות ספרים מסוים מסוים אחר, ואותו מוכר הספרים יתחייב לתת לקרן ההוצאה כמה אחוזים מכסף הפדיון.

הדברים האלה מעוררים וכוח נמרץ ולכסוף נחלט ליסד "הוצאת ספרי קריאה לילדים", מתאימים למספר ישנותיהם וידעיותיהם של הילדים והילדות. ע"ד האמצעים הכספיים הנחוצים למטרה זו יודן ביישיבה הבאה. יש. ה. יעביץ.

פיריטון קטן

חסרון להמנות.

חסרון גדול מצאתי ברשימות מחירי הסחורות, הוצאות מן הברזות, בכלן חסרות ישרי סחורות עוברות לסוהה, הנמכרות בכל עת ובכל שעה והמחיר עולה ויורד ומשתנה ממקום למקום ומזמן לזמן. אין בעולם סחורה ראויה למסחר הברזת יותר מהן. הפין הייתי מאד לעשות מזה חידה, לשאול את הקוראים מה הן הסחורות ההן, אלא שאין "המצפה" מפרסם חירות, על-כן אגלה לכם מיד, כי כוונתי על זכויות היהודים ועל נשמות יהודים. האמת היא, שאין בעולם מסחר מפרח יותר מן המסחר בזכויות יהודים וכל יהודי מרגיש חסרון רשימה של המחירים השונים, שעליו לשלם בעד זכויותיו? כל חנוני יהודי למשל צריך מאד לדעת, כמה עליו לשלם בישנה, שלא ילשינו עליו השוטרים, כי נעל את תרסי החנות ביום א' ועתה ע"פ הוק הנעילה החדש, בכל לילה, רבע מינוטה אחרי השעה דקבועה לנעילה. כל בע"ב יהודי בעיר קטנה צריך מאד לדעת כמה עליו לשלם בעד זכותו לתקן בדמי ביתו. כל רב גדול בתורה ובכלל המעלות צריך לדעת

כמה עליו לשלם בעד הזכות להשיג כסא רבנות. כל עסקן צבורי צריך לדעת כמה עליו להוציא, שיבחרו בו אחיו היהודים. כל בחור ביהודים, כחור חלש אין אונים, ידוע חלי וקטן הקומה, "עור ועצמות" שאינו מוכשר לישום עבודה צריך לדעת כמה המחיר הקצוב — שלא ימסרוהו לעבודת הצבא, ועוד כמה וכמה זכויות כאלה, שאחרים משיגים אותן חנם אין כסף, כדבר מובן מאליו ועל היהודי לשלם בעדן כסף מלא ולפעמים כל הונת עמל עשירות ישנים.

ויש אשר לא ישיג היהודי זכותו האנושי בישום כסף שבעולם ועליו לשלם בעדה מחיר לא בכסף אלא — בנשמתו. נשמה יהודית זוהי גיב סחורה עוברת לסוחר בארצות ידועות והיא נמסרת בחליפי בעד זכויות, שאינן נתנות ליהודי בשום מחיר. כמה נוטלים אחרים מידו הנזירות בקראקא במכרם להן נשמת נערה יהודית אינני יודע, אבל יודעים אנו כמה נוטל יהודי בוויק, בכירפסט או בברלין במכרו נשמתו הוא. המחיר עולה ויורד לפי האיש, הזמן והמקום לפעמים מוכר יהודי נשמתו בעד הזכות, שיתקבל בנו בבית חנוך הקדמים, לפעמים בעד הזכות, שיתמנה לנושא-מכתבים ולפעמים תספיק נשמה יהודית לרכוש זכות, להתמנות ליועץ-סתה, ליועץ-החצר, לראש הסקציה במניסטרוים, לפרופסור, לקונסול, ליועץ בייד המדינה וכו', בכל הזכויות האלה יזכה בן עם אחר, אם בעל כשרון הוא, הנם בלי כל מחיר והיהודי לא יזכה בהי בשום הון שבעולם, אלא במחיר נשמתו. כמה שונים מחירי נשמות היהודים, ואינם מפורטים בישום רשימת כרזה שבעולם. אולי מועה אני, אדרבה הפשו!

זד עתה נמכרה זכות יהודית אחת בשוק ואנחנו לא עמדנו כלל על המקח מפני חסרון הזה ישרשימות הברזת. "בבית האדונים" שבמועצת הממלכה האוסטרית היה מקום פנוי ל"לורד" יהודי, כי לפני שנים מת ראש הקהלה בכרין, שהיה בא-כח היהדות (כמוני וכמוכם) בבית האדונים, ולפי שאין בבית האדונים אף יהודי אחד מגליציא חמלו עלינו אפוטרופסינו ראשי הקלוב הפולני (הלא אחים יש לנו בקלוב הפולני, התובעים זכויותינו) ודרשו את המקום הפנוי דוקא בעד "יהודים" ועי"פ הכלל "כל מה שקנה עבד קנה רבו" מניע, כמוכן, מחיר הזכות הזאת רק להם, ובכן נמלו המה את הזכות להושיב יהודי בבית האדונים ומכרה למי שהרבה במחירה. והמרכה היה יהודי מורבי אחד ושמו ברנרד ווצלה, שקנה לו את זכותנו מידו הקלוב הפולני במחיר הזה: מאתים אלף כתר עליו לתת, ליסד עתון רב-פולני-אנטישמי בקראקא, כעין "הסלובו פולסקי" הלבובי, משרת יועץ מנהל בשכר רב עליו לתת במחצבי הנפט אשר לו בסחודניצה לסגן נשיא הפרלמנט הפולני סטארזינסקי וזכות חכירתו את בתי-הרשת הקונורוים והקרה אשר לצבא בגליציא עליו למסור לראש הקלוב הפולני פרופ' גלומבינסקי, ובעד המחירים האלה, ששלם בעדנו אחד מאחינו הנדיב הגדול ר' דוב ווצלה, זכינו

הארץ, גוי, עשו, קראה בקצה, איזו שבת שחורה עליך היום? הוא הניף את מקלו וחכה על קדקדה והיא הרימה קול בוכים. ברגע התאספו לפני הבית כל בני העיר למגדול ועד קטן, עכשיו שערו נא בעצמכם את השחוק וההתול, ישעורר השלמיאל וזהו בין הנאספים. כל היום ההוא היה מלא שחוק פיגו, אני הרביתי כל כך לשחוק עד שצלעותי כאבנו, בסוף נודע לא-ציק הירשלי ע"י האופה, שאפה את החלות, כי יוסלי הוליכו שולל ועשהו ללעג ולקלסה והכהו מכה רבה וסחבהו אל הרב, שיקנסהו. על כן עומד ישם החנון לישמע את טענותיהם. גם אני כבר הייתי שם ושמעתי טענותיו של יוסלי, הוא נער פקח מאד, הוא טוען כך: רבי! לא כך כתוב בתורתנו: "ששת ימים תעבוד ועשית מלאכתך ויום השביעי שבת". מוכח מבאן שאחר עבודת שישת ימים, צריכים לשבות יום אחד, והוא עבד עמרי שנים עשר ימים בשבוע, כי עשה לילות כימים, לכן עשיתי לי שתי שבתות בשבוע..." חי נפשי כי הצדקי עמו, האמנם? שאלני, "בודאי הצדק עמו, עניתי, שלמתי לו בעד התה, שלא שתיתי וקמתי וחלכתי לדרכי.

עיניו שמע את הישעון מצלצל שיש, והתהפך על צדו הישני וישן שנית, בשעה העשירית קם איציק הירשלי הישכור, נטל ידיו ובפנותו כה וכו' ראה, כי שבת היום לדי ולבש את הכתנת והעיר את אשתו ואת יוסלי, באמרו: קומו עצלים, צריכים ללכת להתפלל... איה המכנסים? "שאל את אשתו ככעס. "הרוח ידעך, ענתה היא השומר מכנסך אנכי, שכור, מי יודע איפה הנחתם!" "מיתה מישונה עליך, מכשפה זקנה, ועק וחרק שניו, תני לי את מכנסי פן ארוצין את גלגלתך". ובחפשה מצאה את המכנסים טבולים במים, "התראה שכור טוול? קראה כמנצחת, השלכת מכנסך לתוך חאגן ועורך נובח ככלב... תשב היום בבית, כי המכנסים רטובים ואחרים אין לך, הוא יתקן, לביש את הבכשה על הטלית קטן והחתונים, הניח את השטרמל על ראשו ועמד להתפלל. "אף אני לא אלך להתפלל, אמר יוסלי, כי ירא אנכי את פועלי מאיר החיט, שקשרו עלי להכותני. כגמרם את התפלה קדשו על הכוס וישבו לאכול עמיל מינדל עשתה בצל, השכור הריק כוס ייש אחר כוס, וזמר זמירות בהתלהבות. "לך הבא את השולמנט", פקד על יוסלי. "הלא אמרתי לכם, הצטרך, יוסלי, כי ירא אנכי מפני הפועלים, מה אעשה אם ישברו לי אל הקדרות עם השולמנט... בעלת הבית הלכה בעצמה ואחרי איזו רגעים שבה בצעקה: עם-

של האומן ואשתו ירד ממשכבו, ולקח את הבגדים שהם באמצע מלאכתם ומנחיים על שלחן התפירה והחביאם בתוך הארגז כמו ישעושים נישבת, ואת המכונה כסה בשמלה. לקח את המטאטא וטאטא את החדר, הוציא מפה לבנה מן הארגז ופרשה עי"פ השלחן והעמיד עליו את המנורות, הוציא את החלות ואת בקבוק היי"ש, את החלה של ליל שבת בצע לשתיים, חציה הגדול הסתיר ואת הקטן עם הגלוסקא הניח על השלחן. גם חתך פרוסות אחדות מן החלה וגם פרוורים ופוזן על השלחן והעמיד עליו את צלוחית הייש עם כוס קטנה וצנצנת המלה, את הכפות והמזלגות וגם עצמות אחרות הפש ומצא ופוזן על השלחן, מראה הבית היה כמו בישבת בבקר, ולהשלים את המהוה לקח את הבכשה והמגבעת של חול והציפין בארון וכן בכדי החול של בעלת הבית והוציא את הבכשה של משי ואת השטרמל והניחם על הספסל, גם כתנות לבנות הוציא מן הארגז והניחן מראשותיהם, בדרך שעושה אשת החיט בכל לילי שבתות, אצל מטתו של החיט עמד אגן וכלי מלא מים לנשילת ידים, ובאגן היו מים עד חציו, לקח יוסלי את המכנסים המונחים בקצה מטתו והשליכם לתוך האגן, ואת הישעון החזיר אחרנית בשתי ישעות ועלה על משכבו לישן, בשעה השמינית בבקר הקיץ החיט משנתו כהרגלו בכל יום, ובטרם פתח את

פה סניף להמורה"י. כבר נראו קולות קריאה על בתלי הבתים, לאספה גדולה, שתהיה ביום ה' ג' דההספ"ג. להעיר אין כאן מאיסה, אם יעשו האנשים את מעשיהם באמת ובלב תמים, יבולו לנו לברכה, שאחריתם ישגה מאד.

— הכחירות אל הקהל סממשות ובאות. במסגרת הציונים כבר אפשר לראות תנועת הוי"ס. כבר היתה האספה הראשונה, שעסקה בדבר התחשות הציונים לקהל. הציונים ההרדים הוו את דעתם להעמיד קנדידטים אל הקוריה השלישית, אנשים חרדים ואף גם מן החסידים, כי כבר הגיעה העת, שבעד הצרכים הדתיים ידאגו ההרדים בעצמם ולא תהיה עוד מלאכתם נעשית ע"י אחרים. לפי שעה לא נתקבלה עוד שום החלטה בענין הזה.

בן-גוריון

מכתב מבוקובינה.

משרדנוכיין, לא עברו ימים רבים מאז כתבו את סכתנו "הארון ב"המצפה", ובסכתנו ישראל הבוקובינית קם רעש ותנועה גדולה בעניני הכחירות לועד המדינה. הרוחות כבר סוערות, השיחות נלהבות, ויש כבר, מתנבאים במהנה"ח, המדברים רמית ע"ד התוצאות, ולבות המתעמרים לצירים כבר שרונים בין הקוה ופתרה... והכל בשביל שגם הדין בירכבו רוצה להיות ציר נאמן לשולחיו והקהיל בענין זה לפני שבועיים אספה בווישניץ, וארגן המפלגת היהודית-לאומית, "פאלקסווער" הרפובה קודם פונדנציות מסקים האספה מלאות ולזול על הדין בירכבו ומחשבתו. גם לפני זה כבר נודע מאחורי הפרגוד, שהמפלגה היהודית-לאומית, שבראשה עומד הלוחם היהודי הנודע הדין שטרובה, לתנגד לבחירת הדין בירכבו, יען לא רצה להסנות על דגלה ורוצה לעשות לו כסה בפני עצמו ע"פ הלך דעותיו ומחשבותיו. ובזמן האחרון נהיה הדין בירכבו לסחגרו הדין גדול של הדין שטרובה ושל החברה הלאומית-יהודית, ובהגיע עתה תור הבחירות התחיל הדין בירכבו להתענין בענין הבחירות ולהכתיב לו מנצח בין אהוי הכרונם אחריו, עד כמה שיוכל לפעל באספות. וכבר יש הודעה-מוקדמת, שגם עתון מיוחד יתחיל להוציא לאור בשביל זה, וכאמור יש כבר תנועה גדולה במסגרת אחינו, גם מימינים ויש שמסאילים. כיום הראשון גדולה הפכה הקהילה המנהיגה המפלגת היהודית-לאומית אספה גדולה בתולה הגדול של "בירישיראלי", המכיל קרוב אלפים איש, בענין זה. החיכל נסלא מפא"י, ורכים הכרחו להשא. בחוק. בראשונה נשא נאום הדין לבית הנאמנים היושב-ראש הדין שטרובה בשפה נלהבה הרבה להראות להנאמנים. כי בה ישראל הוא רק באחרית הכחות, ורק באופן זה יוכלו היהודים לעמוד בפני שונאיהם הרבים, וע"כ הוא דורש, שכל היהודים ישארו נאמנים למפלגה ושלא לעשות פרץ בהומתה, שיוכל להביא רק נזק לעניני היהודים, ושיבחרו רק צירים, היודעים ומכירים את אינטרסי היהודים מכל הצדדים. אחריו דברו הדין לייטער הסגנה לויזר בהנהגת הקהילה הדין ווענדער, שיניהם בקשו מאת הנאמנים, שלא לעשות פרוד בין הדרכים ושיבחרו צירים, שעל ידיהם יתקיימו האהבה והאמון למפלגה ותכסים פוליטי היודע את לפניו. כל הנאמנים נתקבלו במחאות כפים ולעת ערב נסגרה האספה בנאום הסגירה של הדין שטרובה, שבקש עוד הפעם, שהאחרות תשארו במהנה ישראל, למען נוכל עמוד. עתה מהכים כבר לראות את העתון של הדין בירכבו ואופן עריכתו את המלחמה בין יהודה ואפרים... בכל אופן מענין הדבר ואוחכי פוליטיקה יש להם כבר סזן רוחני, ובפרט בימי ההגים האלה. כפי הנשמע מתעתד גם הפרופסור באוניברסיטת פה, הדין קעללנער, הציוני תנועה, להבהר לועד הבחירות. והוא כדרכו עושה מעשהו בהשקט ודממה, והכל מנבאים לו כהירה בטוחה, כי בהפץ לבב יבחר מכל יהודי, אם על מפלגת הלאומיים ימנה או לא.

שלג.

מכתב מאפריקה הדרומית.

יורדינסבורג, האגודה העברית, שהיתה פה לפני שנה ונתבטלה, שבה לתהיתה בשוב הרב הכולל דר. י. ל. לאנרא במסעו באירופה. אנו הייכים הרבה תודה להרב הנ"ל, אשר בעבודתו: בהשפעתו הרבה הביא את האגודה לרום מעלתה היום, כל עמל לא יקר בעינינו כנוגע להעבריה, הוא משה לה מכיסו ומזמנו. באמת יש לשמות על הזיון כזה, אשר רב יתקן כה אקטיבי בדבר אשר הרבנים הבריו עומדים כאדישים לו ואינם נענים לשום קריאה של הזמנה. "העבריה" היא סניף להעבריה המרכזית, שסמרתה תהיה הלשון העברית בדבור, ובדבר הזה רואים כבר פעולה נכרת, כי הנה ששים ההבר בהתאספם באולמם אין ביניהם שפה אחרת רק עברית, מלבד מה יאחרים מהקנאים שבהם, עשו להם לחוק, לכלי הוציא שום דבור לועזי מפיהם בהפגנם בכל מקום בשוק, בבית או בהברה.

בשלישים במקצת העבר התאסף קהל גדול כמאתים איש באולם ההברה, להקשיב להמנאם בעברית על פרץ סמולנסקי, שנשא הויזר של האגודה הרב דר. י. ל. לאנרא — שמו הספרותי היחיד בן שבי, ילד גליציא — הפעם נצחה העברית צהתן השוב עד מאד, כי אחרי כלות המנאם, שנתקבל במחאות כפים ארוכה, פנו אלי אחרים, אשר עד היום לעינו להלומותינו ויאמרו לנו: אמנם צדקה, יש כה היים בשפה העברית, בה שלא פללנו מראש, כה שלא האמנו מעולם, כי שמע שמענו את הרב בדברו עברית בכ"כ קלות וסרוץ ובכ"כ חיים, וכלי שום גמנומים והפסקות, ממש כאשר ידבר באנגלית. בכלל עשו דבריו של הנואם רושם גדול ועמק על הנאמנים בשמעם מפי רב כ"כ גדולות

איפא חמץ בפסח למכרו לאחר הפסח. ביה"ד עשה חובתו ופרסם בעיה, כי די' האופים אינם עומדים תחת הישגתו. אך ממחרת נתפרסם כרוז, כי לחם האופים ההם כשר. ביה"ד קנסם קנס קטן והלחם כשר. אסור להרהר אחרי מעשי ב"ד. בודאי ידעו מוה"צ מה הם עושים וע"פ התורה עשו. אבל הכל שואלים: האפשר היה הדבר, שאופים יהודים ילושו בפסח חמץ ללחם לאחר הפסח ושהב"ד יכשרי היום מה שאסר אתמול — אלו היה רב בעיה, גם רב היודע קרוא ובתוב? והנהגת הקהלה דחתה שוב את בחירת הרב בנזרת החסידים ובחסמת הנציבות, יען יפחרו החסידים פחד מות מפני רב בן תורה ודעת. — כהוה"מ היתה בבית הח' "אסיפת זקנים" פה אספה כללית ישל הח' תחת ראשית נשיאה ד"ר רפאל לנדא. הוזכר נתן דין וחשבון מפעולת הועד והוזכר את מכירת חכר של בית החברה לממשלה במחיר קיל אלף כתר וקבלת עזרון האשה שנצטר סך 21500 כתר. עתה יש די' הון לחברה להוסיף עוד כנין אחר ולהכין צרכים אחרים. האספה אישרה את הדו"ח וע"פ מר וויינבערג החלט לקנות קרקע לבנות כנין נוסף אצל הבית. בבחירת הועד נבחרו ד"ר רפאל לנדא מר יהודה בירנבוים, מר אברהם גינציג, מר ליב הופמאן, מר וואלף וועטשטיין ומר ליב שטיינר. בהתכוננות הועד נבחר ד"ר לנדא לנשיא ומר בירנבוים לנגנו.

טרנבו, בעירנו רעש בחירות למועצת העיר. מפלגות נלחמות כהתמרמרות, כחרוף וגדוף, בגבלים, בדבות, כנהוג בכל תפוצת ישראל. בראש מפלגת העדה עומד פושע ישראל אהר, שהמיט כבר כושה על עמנו והבעינו תמרורים במעשיו ובראש האפוזיציה עומד פושע ישראל שני גרוע ממנו בתועבותיו הנוראות. ושניהם אוחזים בזכות הבחירה של היהודים, זה אומר בלה שלי וז"א בלה שלי, כאלו גזרה נזורה עלינו, כי רק פושעי ישראל היו בא-בחנו בכל המועצות. ירשונו נא האדונים הבורחים, לשאול בקצרה: האין בעירנו יהודים נאמנים הגונים, לשלחם לדבר בשם הבורחים? מי זה אשר לסוחרים יהודים מלבחר להם אנשים מקרבם? הנה למשל הנכיר מר משה קופפערברג, איש ישר והגון, העובד כל ימיו בזעת אפיו, נדיב לב וקרוב אל אחיו הסוחרים יותר מכל האינטליגנץ, אם יהיה ליהודים דבר אל המגיסטרטט יוכלו לגשת אליו יותר מאשר אל האדבוקטים, הדורשים שכו בעד כל רגע ותנועת אצבע. אם בוחר אחד אל נא ימנע ממנו את קולה יראו הכל, כי גם הבורחים במרנוב הקיצו להגן על זכותם ע"י איש מתוכם. סוחרים יהודים כמוהו ישנם הרבה בעירנו, מהם נבחר ולא מאנשים הרחוקים ממנו ועומים עלינו כושה. אל תשיחו לב לריב הדקטורים, הגלחמים רק על כבודם לבד, בסוחרים מקרבכם בחרו. כי רק הם ידעו צרכיכם. אנשים מן הצד.

לברב, הגולה היא החברה היהודית ההתגוששות "רודי", לערוך בכל שנה נשף הגיג, שבו מראים הכרי האגודה מינים שונים של התגוששות. גם בשנה הזאת ערכה נשף כזה בהיכל הגדול של "הפילהרמוניה". החיכל היה מלא ספת לפה. ראש החברה פתח את ההגיגה בנאום קצר, שבו הראה על תנהיגות של מפעל כזה לבריאות האדם בכלל ולבריאות הגוף היהודי החלש בפרט וסיים, שאם יתנו עשירי העיר ידם למפעל הזה, אפשר כי לשנה הבאה תערוך החברה את נשפה בביתה היא. הנשף עלה יפה. אומרים כי הכרי האגודה משתדלים להנהיג כנויים עברים לכל עניני התגוששות.

— בשני הימים הראשונים של פסח הדבקו מודעות בהיציאת קה"מ, שבהן האזינו המלמדים על סכבם הרע, כי סבלים הם מצדדים שונים: הנהגים פתיחותם ללמוד העברי באדישות ואינם מוכרים את פשם על החורג. אתה היא להם, אם בניהם יבקרו את החרד או לאו, ורק ע"י פרוטקציה יעלה בידי המלמד לרכוש לו איוה תלמיד, ואז קשה לו למלמד להשיג דירה, כי בעה"ב מסאנים להשכיר דירותיהם לה"ד, ואחר שהשיג המלמד אחרי עמל רב איזו דירה, יניה לו המגיסטרטט מכשולים על דרכו, כי ע"פ רוב הדירות לא לפי תקי ההיגוניה הן ובכן דרשו הם, כי כל החרד לדבר די' ישתתף באספתם אשר תהיה בבית-המדרש, וישתדל בכנין בית, שיכיל בחוכו "חדרים" בעד כל המקומות. ביהמ"ד היה מלא אנשים ונערים (האחרונים היו הרוב). השאון היה גדול. כלם דברו ככה-אתה. התמרורים והתקצפו, לבסוף עלה איש אחד על הבימה, פתח באיוה פסוק מענין היום, דרש תלי תלים על הלכה על הקינות שב"איכה" ותוך כדי דבור עבר אל "ההדגיא", שהק, ככה וירק, ושוב היה דר השאון. היו הצעות — אבל מי יספרן ימי יזכרן? יעברו ימי ה"ה ותכל ישכה מן הלכ. בעה"ב ייאר בעל הבית גם להבא והמלמדים יגועו ברעב, או שיעשו מה שיעשו, כדי להחזיק מעמד בתנאים קשים כאלה. ובחוק"מ הבא בודאי תתנוססת שיב מודעות ושוב תהיה אספה. כך הוא מצבנו בגלות...
בו בלילה היתה גם אספה לאנשים החפצים ליסד גם

לכסא כנין הערן דארצי באוסטריא, המכונה "בית האדונים". וכי תאמרו מה יסכון לנו זה ומה יועיל לנו כמועצת הממלכה, הלא בנינו מישומדים המה וגם הוא רק באות חברית על כשרו לכדו הוא יהודי — מחסום שימי לפיכם ואל תרגנו מולרנין! אל תהיו קלריקלים, לדקדק כל כך בענינים דתיים כא-כ"ב בווי"ן, הלא פולנים אתם והפולנים הצטיינו מעולם בסבלנות רתית.

ואחינו בווי"ן קלריקלים נוראים הם, אין להם שום מולרנין, כי על כן לא פולנים הם. בחירות למועצת העיר היו בווי"ן בשבוע שעבר, וכמחוז הראשון, ברחובות שרוב יושביהם יהודים, יש לבחורים היהודים הזכות זהיבלת לבחור בשנים מאחיהם למועצת העיר האנטישמית. מה נהוין לאחינו שם באי-בחס מאחיהם הלא תוכלו לישער. אבל בווי"ן מנהג קדמון, שאין קוראים ליהודים יהודים אלא "לברלים" יהודים ולברלים הם שמות נרדפים בזוגן הוויני. כי מיזם יעברו כל הנוצרים הוויניים אל מסנה הנוצרים-סוציאליים לא נשארו במסנה הברלים דק היהודים לברם, אלא משום קשומ והרור עומד בראשם נוצרי, כארון הוק, סוציאלי מתוך חברה, אלא שאין לפי כבוד כארון להסתפח במפלגה של פועלים, ע"כ נשאר תלוי במסנה הברלים והיה ליהודים לראשי. ומטילא בידו כל זכיות היהודים והוא עושה בהן סחורה כהקלוב הפולני בזכיות יהודיו. הוא העז להטיל על היהודים לבחור לבאי-בחס כמועצת העיר שני בוגדים, שיצאו מכלל ישראל. וכי תאמרו איך יוכלו יהודים לבטוח באנשים שבגדו בהם, הלא הנסיון הורה, שאין שונא ישראל כמומר? על זה השיב הכארון הוק: מולרנין, מולרנין, אנשים לברלים אין מדקדקים בעניני דת. וראו פלא: יהודי ווי"ן לא נבחרו כלל מפני התוכחה הזאת, כלם כאיש אחד התחברו עם הציונים, שהסבירו להם באספות אחדות, כי אין בוגדים נאמנים לנו על זכויותינו וקריאת מולרנין היא רק בקריאה תגרנית כשוק, להקל את המכירה, אין ליהודים למכור בכורתם בעד חנופת כארון, העושה סחורה בזכויותנו. יהודי ווי"ן לקחו בפעם הראשונה את זכותם בידי עצמם ולא נתנו למכרו ונלחמו בעזו מפנים ומאהור ונצחה כהרו בשני הודים, לשלחם אל מועצת העיר ובארון הוק והעיתונים הברלים, שבידי יהודים בוגדים, קוראים להם בקול נחר: קלריקלים, קלריקלים, אבדתם את המולרנין ואינם כדאים עוד להקרא בכנוי "לברלים". והיהודים שמחים בנצחונם ומוחלים ברצון על "כנוי הבכוד" לברלים, שהיה כבר באוסטריא לכנוי של גנאי, פנה הדו פנה זיוה פנה הדרו. אם יוסיפו אחינו בווי"ן ללכת בדרך הזה יש לקוות, שעוד ישאו בגאווה את הדגל היהודי, שהחליפוהו בבלי דעת בדגל הברלות.

רק יהודי אוגנרן עורם נושאים את דגל הברלות והמולרנין ובעד כנוי הכבוד לכלרי נמונים רבים מהם למכור גם נישמתם, גם כבודם וגם להעמיד עצמם בסכנה. בן עשה למשל הפרופסור מרזלי כבודפסט. משומד אחד, העורך זינגה, השק מאד לנחול "בלי כאב בטן" תאר דקטור ועשה חוזה עם הפרופסור היהודי מרזלי, כי יבחרו וימסרו לו בתחלה את ישאלות הבחינה, למען ידע להכוון. אח נפשע הוא זה ובכל זאת אה בעיני פושעי עמנו כאוונגרן ויהודי כמרזלי מוצא חובה לעצמו לעשות עמו הסד גם במכרו בעד החסד הזה ובעד מ... כסתר את כבודו ומעמיד עצמו בסכנה, הלא לברלי הוא ומולרניט צריכים להיות. הדבר נודע לאנטישמים ומרזלי קנה לו מפטיר. מאז אין לו מנוחה ראשי האוניברסיטה כבר עגשוהו הסמודמנים האנטישמים ירדפוהו. יבוזהו ויארכו לנפשו להכותה. וכל זה כדאי לו בעשותו הסד עם אה בוגד, שמכר נשמתו בעד טובת הנאה קטנה. רישוק הראשי למכר זכיות יהודיות ונישמות יהודיות ע"י כבודפסט. המחטט.

מכתבים מערי המדינה.

קראקא, אנשי ע"זו מלאים תמחון על מעשי הכי"צ. ראשי החברה שומרי שבת סכבו במיצאי הפסח בכתי האופים היהודים, לראות אם הכינו את בעקם ללחם חמץ מבעוד יום. בדרכם ככל שנה. להרדתם מצאו כאמת אצל שלשה מהם בעק מוכן מבעוד יום והרביעי סגר בעדם ולא נתנם לראות. האופים עשו

המונע את מורי הדת מללמד את התלמידים עברית ומשגיח עליהם, שלא יהיו יהודים יותר מדי. גם ענינים אחרים הציעו לפני הכארון כינת והוא הבטיח כי יחקור וידרוש על כל ויושיע עי מקום שידו מגעת.

כל ישראל חברים. האספה הכללית הליג' יל' ח' כ"ח (אליאנץ) הווינית תהיה ביום ה' 12 בחדש מאי בשעה 6 בערב בהיכל הקהל הוויני. וזה כדר היום: א) דין וחשכון על-אדות פעולות הח' בשנה שעברה; ב) הודעה ע"ד המצב הפיננצי בשנה הזאת; ג) אשור מני חבר אחד להנהגה לשנה אחת וחבר אחד לשלש שנים; ד) הצעות החברים (ע"פ סעיף 8 של התקנות). הכניסה אל היכל האספה מותרת רק למי שיש בידו הזמנה על שמו. הודעה מפורטת מטעם השנה נמצאת בדפוס ותשלח לכל החברים.

חקים חדשים למהגרים בארץ קנדה. כפי שמודיעים אותנו מלשכת האליאנץ הווינית הלים בקנדה זה שבועות אחדים חקים חדשים על המהגרים שמה. הבא שמה מן חדש מרץ עד סוף אקטובר, עליו להראות כסף מזומן 25 דולר (125 בתר) וקרמת נסיעה עד מחוז הפצו. בית-אב שלם הבא שמה. על כל אחד, מ"ח שנה ומעלה. להראות סך בזה ומכח חמש עד י"ח — החצי. הבא בידו החוק. מראשית נובמבר עד סוף פברואר, עליו להראות חמשים דולר לכל איש גדול וכ"ח לכל נער ונערה. להוציא מן הכלל יוכלו פקידי החוק רק את הבא מארפה המערבית ומוכיח, כי במחוז הפצו תהיה לו עבודה או משרה במזחה. בגולי ארפה המזרחית אין להוציא איש מן הכלל רק אם הגולה כא אל שארו הקרוב אליו היכול לפרנסה. כגון אשה אל כעלה. בנים אל אבותם. אח או אחות אל אחיהם האמיד והפקיד יודע בברור, כי הוא יכלכלם כאמת. אם אין לו ראיה לזה, כידו להחזירם. ככלל מכניסים לקנדה רק אנשים הרוצים לעבוד בעצמם את האדמה ולא אנשים הרוצים לשבת צפופים בערים ולבקש לחמס מן הבא בידם, ביהודים.

עתידות הירדן. בעלי הון בצרפת ובאנגליא שמו עיניהם במי הירדן, להשתמש בהם ליצור כח אלקטרי. להשתמש בו לבתי חרשת, למעבר מרכבות מסה"ב, למאור ולתחנות. ע"פ כלל חלוקה הכחות הם רוצים להחליף את כח נפילת המים אצל מי מרום, במקום ירדת מי הירדן ממרום הר כשן אל הים, בכח אלקטרי. שיספיק לכל מסה"ב בא"י ולכמה בתי חרשת ולמאור הערים. לפי חשבונם תעלינה הוצאות ההכנה לחמש מיליוני כתר ואחרי חמש שנים יביא העסק פרי טוב וחיים חדשים בא"י וכרכה רכה, כי יתכוננו בא"י פב"יקות בכח אלקטרי זול מאד, כי לא יצטרבו להכינו בכח פחם כבמקומות אחרים.

התנפלות על יהודים בגליציא. מחירוב בותב לנו מר מ"מ, כי במוצאי הפסח התנפלו שם סטורנטים פולנים על בתי יהודים ונפצו חלונותיהם וחרפום וגרפום. התנפלות על יהודים היתה גם במיעלעץ. מן החברות (*). בקולומיה היתה לפני החג האספה הכללית הששית של הח' "שפה חיה" היוב"ר מר זלקה לופט פתח את האספה באזכרה למר יהושע פדנחכט, שהיה ראש הח' ויסד את ביה"ח העברי. בדברים חמים תאר את פעולות העסקן ז"ל. שהקריב כל כחותיו לעניני היהדות ולהרחבת השפה והספרות העברית. היוב"ר נתן דו"ח מפעולות הועד ונבחר ועד חדש. (הכותב מודיע בפרשות רק תכן המנאם ומי נבחרו אבל לא פעולות ביה"ח, מספר התלמידים ופרי הלמוד ויחס העם אל זה ומצב ביה"ח החמרי). — בדרוהביטש היתה בבית"ד של הר"צ מוהר"ח שפירא אספת חשובי העיר לבחינת תלמידי הישיבה החדשה. הבחינה עלתה יפה מאד ועמל המורה המובהק מר רפאל קאמורובסקי עשה פרי להפליא. התלמידים לומדים מלבד גפ"ת גם יתר הלמודים הנחוצים ותודה יאתה להרה"צ הנ"ל, שהשתדל בכל כחו ביסוד הישיבה הזאת, שבה התורה והדעת צמודות יחד.

* הערה אל המודיעים. הרוצה להודיע דבר על אדית הברית אל נא יעשה עניני יהודים לעיקר נלכסל מי נבחר ומי דרש ומה דרש ומי השתדל. בזה אין נפקותא לרבים. הודעות ע"ד פעולות ועבודות בפרשות נקבל בדצון ונפרסם ולא דברים של מה בכך. כהבלת כבוד יהודים נעשה הענין מאוס על הקוראים. וצרכי הרבים בטלים מפני צרך היהודי. החברות אינן מתקיימות אצלנו לפי שרובן נוסדות רק לכבוד יהודים.

בכל העת, שישבוה אל אבותיה. כסוף הבעיתוה שנית והושיבוה בעגלה, להוליכה לעיר אחרת. הנערה הקיצה בעגלה וקרעה מעל עיניה המטפחת, שהיו משורות בה וקפצה בעד אישנכ העגלה כסבנת נפשה ושכה הביתה חולה כל עוד נפשה בה.

הפגנה נגד הרב הכולל בקושטא. בשבת ערב פסח ערכו אנשי הצבא היהודים בקושטא הפגנה נגד הרב הכולל יען לא יכול להשיג דרוו ליהודים בכל שמונת ימי החג, רק לשני הימים הראשונים ולשני הימים האחרונים. החלים צרו על בית מושבו וחרפוה ולא נתנוהו לצאת. כאשר יצא אליהם אחד מראשי הקהל להשקיטם הכוהו.

עלילת דם במורקיא. הוונים בעיר הקמנה פרזא אצל סמירנא העלילו על היהודים, כי גנבו ילד נוצרי. היהודים היו שרויים בפחד עד ששלח הנציב שוטרים לשכרם. גם הכהן הגדול הוויני השתיק את החמוץ.

הגרוש מקיוב. ח' העזרה של יהודי אישכנו השיגה מלגרם מקיוב, המודיע, כי גזרת הגרוש, שנגזרה שם על אלף ומאתים משפחות, נשמטה לע"ע וקצתה במלה לגמרה. כידוע היה על היהודים האלה לצאת בגולה ביום ג' של חוהמ"פ, ובכל זאת נעצבים הם, כי מי יודע מה ילד יום, מצבם אינו בטוח. — שמועת הפגרום, שהוכאה מאיזו עתונם, לא נתאמתה. סבת השמועה היא, כי אמנם ברחו איזו יהודים מערי רוסיא לרומניא ולגליציא מפחד יורה, אבל פחד ישוא היה.

הרוצה לרחוץ בדם יהודים. בעיר מסמענא באונגרי העליונה כוננה מורה יהודית נשף מחול, שהשתתפו בו כשלש מאות נפש יהודים וביניהן כחמשים ילדות. באמצע המחול תפש השופט דעזידער מעשקא בנר והצית איש בקשומי הניר וברגעים אחדים היה כל ההיכל לכבשן אש. פחד מות קם בין הנאספים, שראו גורלם כגורל השרופים באקריטא. בתוך המהומה נשמע קול השופט קורא בכח: "אני רוצה לרחוץ היום בדם יהודים! שפירימוס יצוקו על כל היהודים, למען ישרפו היטב!" תאות הצורר לא באה, כל הנאספים נצולו ודין השופט, המצית איש בודון לשרוף שלש מאות יהודים חיים, נמסר לקמינור הממשלה.

עוד עלילות-דם. במוהילב עיר הפלך ובזעלווא פלך גרודנא נפל פחד פגרום על היהודים, כי נעלמו בשתי הערים נערות נוצריות בערב פסח והאכרים היו נכונים לנקום, כי ברור היה להם, כי היהודים שחמוץ, אך כיום א' של פסח הצליחה הפוליציא למצוא את הנערות חיות.

עדיליה. בעיר זומברוב (פלך לומוא) בפולן הרוסית נמצאו כל המצבות והעמודים והצלכים והגדר בבית"ד הקתולי נשברים, והנה נמצאו עדים, כי ראו או שמעו כי יהודים עשו זאת, להנקם על אישר לקחה אשה נצרית אבן מגדר בית"ד היהודי ולא נענשה.

ועידת קראים. ממשלת רוסיא נתנה רשיון לקראים להקהל בעיר אחת בקרים ולהועץ על תקון סדרי קהלותיהם ודרישות זכויותיהם

תחום מושב ליהודי בוכארא. המניסטריום הרוסי הכריע בדבר זכות הישיבה של יהודי בוכארא כמורקסמאן. זכות לשבת יש להם רק בשלש הערים סאמארקאנד, קוקאנד ומארגעלאן ולא בישאר ערי המדינה.

פחד פגרומות ברוסיא. ליאסי ברחו יהודים רבים מקישינב מפחד פגרומות, שכוננו המאות השחורות, גם לגליציא ברחו יהודים מקיוב מפחד גרוש, שנתעבב כשעה האחרונה. צוררנו שמיד בפרלמנט האוסטרי הכניס איגטרפלציא לממשלה, לבלתי תת פליטי היהודים לבוא לאוסטריא.

הקלוב היהודי וממשלת אוסטריא. הקלוב היהודי בפרלמנט האוסטרי נקרא אל הכארון כינת ראש הממשלה. להציע לפניו דרישות היהודים. המה דברו על אדות ושאלת המונינים, על שאלת החוקת צרכי הדת, שכל הדתות נוטלות תמיכה מקפת הממשלה, רק לא היהודים. על הדרישה האחרונה ענה המניסטר בי היהודים אישנים כעצמם בזה, כי אין להם הסתדרות אחת ואין למי לתת. צדינו הזכירונה, כי כבר הוגשו תקנות אגודת הקהלות אל המניסטריום ובקשו ממנו שתאשרן הממשלה. עוד התאוננו על הפרופסור שטרנבך,

ונצרות על סמולנסקי. הנביא המניף ידו אל העם, גבור הדור, הנוהם הקנאי הראשון והיותר גדול בהתבוללות, כרוה גבורה יצא נגד מנדלסון, תפארתם וגאונם של המשכילים בזמן ההוא ומצא און בנפשו לכנותו עוכר ישראל. הוא ברא את התנועה הלאומית הדישה ויצר את התקופה החדשה בהיי ישראל ברא בהשגה" כמה הפשית והתנגד לכל הדעות הכוזבות, הוציאנו מעבודת רוחנית לחרות בדברנו התיצבים להכות אש קדש, האמת היא היתה תעודתו בהיים. "השהר" עזר בעד הצעירים, שמאפו בהיי הגטו, לבלתי יעזבו את עמם, "השהר" יהיה קים והי לעולם. כל מלה ומלה של סמולנסקי ראויה שנוקד ונחבב אותה. הוא פקה את עיני העם לקרא בעינים פקוחות, שנאות גדלה להתרגומים המויופים ונשאר נאמן לבלתי קבלם אל ירהונו, שלם שכר סופריו גם בשעה שבעצמו רעב ללחם, אך ורק בכדי להשיג מאמר מקורי. השפיע על הפרופ' דוד קופמאן, שיכתוב עברית, פעל על רובין לכתב את כל הספרים שערך כשביל, "השהר". כספרו בקרת תהויה ברא מהפכת כספרות העברית, הראה ללשרים הדיר האשכנזי, כי אינו מכין אשכנזיות. רשמי רעיונות, "התועה" עודם הרוטים על לוח לבי ועורנו לפי דעתי פסו הספרים שבספרות היפה אף אחרי שקראתי בספרות המובהרת של המש לשונות אירופיות. התועה היא הים, שבל נהלי ההייט הולכים אליו וממנו אליהם. טעותו של סמולנסקי, כי קבורת המורי הוא המשובח שבספריו באה לו עיו שראה שהעתיקותו לש"ש שפות אירופיות, ובאמת "התועה" הוא המובהר והטוב שבכל ספריו.

באמת נעים מאד לשמוע דברים כאלו ויצאים מפי רב, ולא עוד — רב הכולל.

מקרב ומרחוק.

ענינים מדיניים. האלכנים במערב טורקיא נלחמו בגבורה נפלאה על חרותם עם חיל טורקיא. חקי החרות בטורקיא, שהביאו נאולה על כל העמים האחרים, הביאו את האלכנים המחמדים בעול קשה. כי תחת השלטון הישן היו חפשים מעול מסים ומעול מלכות ורק ברצונם נתנו גדודים חפשים לשמור את ראש השולטן ורוב המשורות הרמות בדם היו. העם הוא עם דל ועז היושב במצודת הרים ופסגת סלעים משנבו וממשלת השולטן עליהם היתה רק למראית עין, ועתה פתאם אומרים החקים החדשים, כי הכל שוים לפני חוקי, אין נבדל לטובה. על זה נלחמו האלכנים, אבל נשתה גבורתם לפני תותחי ההרים של חיל טורקיא ולפני נשק המכונות וכבר הם חוזרים בתשובה ונסים אל כפריהם. מלחמה נבדה היתה זאת, שבלעה אלפי נפשות אדם וכמה עשרות מיליוני שקל. — בל הפרלמנטים של עמי המערב שולחים מהאות להפרלמנט הרוסי על העשק הנעשה לפינלנד כגולת הרוחם. — כצרפת ובספרד היו בחירות והממשלות החפשיות נצחו.

שוגרות. ככמות הנוצריות ברוסיא נגלו נגבות עצומות, נגנבו כל אוצרות המקדשים, תכשיטי הצלמים, חפצים עתיקים, כלי-קדש וכל דבר ישיש לו ערך. הזהב ואבני החפץ נחלפו בנהשת ובזוכות. הנזק עולה למיליונים הרבה מאד. — בניו-יורק מת הסופר הגדול המבדח מרק טוואין, שחבר כמה ספרי הלצה ובדיחות ודרמות ובל אמריקה התימרה בכבודו. — בפאריז מת הסופר הגורווי הזקן ביערנסטון בירנוף, ששמו הלך מסוף העולם ועד סופו. הוא היה מנהיג עמו ומושיעו באמת, ככחו ובעמלו נפרדה מדינת נורווגים משכנתה שכדים ושמה עליה מלך מיוחד. כירנוז רב גם ריב כל העמים הנלחצים בכל העולם וקול האמת והצדק נשמע מפיו ומכתביו כל ימיו וקולו עשה תמיד רשם אדיר. — הועידה בענין המסחר בנערות, שהיתה בפאריז וכל העמים השתתפו בה, ערכה חוזה בין כל הממלכות למנוע ביד חזקה את המסחר הזה, גם ערכה חוק, להציע לפני כל הממלכות, למנוע מכירת ציורי זמה וכתבים מעוררים תאות בשרים. — במדינת סרביא היה בשכנוע שעבר שטף-מים רב, שהחריב ערים וכפרים, נפשות אדם וכמה נטבעו. הנזק עולה למיליונים הרבה. — הלייטננט העליון אדולף הופריכטר התפוש בוויין, שקנא באפצירים חכריו ושלה להם בערמה סם המות ציאנקאלי בתור תרופה ואחד מהם מת, הודה עתה על הטאן. עד כה כחש, אע"פ שהיו ראיות רבות, כי הוא האשם.

בנות ישראל בשבי. באופן נפלא ובאמץ-רב שאינו מצוי נצולה נערה יהודית בווארשא מידי שוביה, דנשים הצדקניות הפתוליות, ישגנבה בחוץ והבעיתוה באתר והביאוה למנוח והחזיקוה ימים אהדים בשבי. הנערה לא חפצה לאכול שם שום מאכל וצעקה ובכתה

ממעשיהם ומרוב ההזרות והלמוד היה נעשה הדבר כמעט שני ולא היו העמים מתעבים מעשיהם מתוך הנמיה להתנגדות לאלמנט הזר; ב) היו עוזרים אותנו באמת ובתמים לשוב לארצנו, לחדול מהשפיע על העמים לרעה ולהחל להשפיע עליהם לטובה.

כאמור אין לי ראייה ברורה לתיאוריה הזאת מן העמים עצמם. אבל זכר לדבר יש בחיינו אנו. כי ההשפעה ההפוכה של הקיצוניות שולטת גם ביננו לבין עצמנו. נתבונן נא על היהודים בדורות הקודמים. בימי שלטון הדת על כל החיים, וגם על היהודים בזמן הזה בארצות, ישעוד שלטון הדת חזק על הנפשות; יהודי כזה היוצא במקרה מן סביבתו ומקבל הנוכח מתרבות העמים וכיחוד הלומד בעצמו יתהפך מהרה לשונא היהדות ולפורק עול תורה ומוסר במדה קיצונה ומפולגה עד שיחיה מאותו הסוג, שיקראו לו "מומר להכעיס". מומר להכעיס, יהודי שונא ישראל לא נפגע רק בימי הביניים ובזמננו בסדינות פולן ובא"י במקומות שהקיצוניות בשמירת התורה והמוסר היהודי עודנה בתקפה. הקיצוניות מעוררה קיצוניות מתנגדה, זהו כלל גדול בחיים וע"כ היא מסוכנה, אבל מוכנה לפי האמור למעלה. ש. מ. לזר.

כמישפט הזה. (ביק, ל"ג, א.) ת"ר: כמישפט שור בשור, כך מישפט שור באדם; מה שור בשור — תם משלם ח"ו ומועד ג"ש; כך שור באדם וכו'. ר"ע אומר: כמישפט הזה — כתחתון (כמועד) ולא כעליון (תם). הלא יפלא, כי דרשת ר"ע היא נגד ההגיון. "כמישפט הזה" לפי הקי הלשון משמע ככל המישפט וישפיר קאמרי רבנן?

אבל באמת גם רבנן, גם ר"ע צדקו יחדו ואלו ואלו דברי אלקים חיים. פלוגתתם היא מעין יש אם למקרא או יש אם למסרת. רבנן קראו בהכתוב: כמישפט הזה, בנקודת היא הידיעה ושם עם היא הידיעה לא יוכל לבוא בסמיכות, כירוע; וע"כ "הזה" נמשך על כמישפט כלומר: כמישפט הזה כלה בין של תם בין של מועד. אבל ר"ע קרא בהכתוב: כמישפט הזה בסמיכות, וא"כ "הזה" קאי על המועד, דסליק מיניה כפי רש"י כלומר: כמישפטו של זה המועד.

ואינא. אברהם לאנדמאן, מטיפ לעדת בני "לית חין".

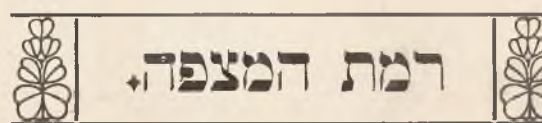
רסיסים.

רוסיא עושה עתה אולת אחרי אולת בפוליטיקה. כי לקחה מיד הפולנים את העלם לספחה ברוסיא. החסידים עודם ממאנים בישוב א"י, כאמרו: פה היא ארץ ישראל, כי "שמטה" נוחתת גם פה בזמן הזה. איזהו יהודי? יש אומרים זה הנמול, יש אומרים השומר שבת, יש אומרים הנוסע לצדיק הדור ואנשי רוסיא האמתים אומרים: גם העברי המטיר רתו. מלאכת הפריחה באויר הולכת ומשתלמת, עוד מעט וכל העמים יוכלו לפרוח באויר. אבל להיות תלויים באויר כיהודים לא יוכלו. העשיר הוא עבד לאשרו והעני לאשרם של אחרים. לא הרמעות הזולגות, כי-אם הרמעות שאינן זולגות תשרופנה פצעים בלב. יש אדם המציב לו מצבת זכרון לעולמים באבנים שסקלוהו בהן. במקומות הקרים של הגמוס היפה והחנופה קשה לאמת להראות ערומה. לקחת אישה נקראת "קדושינ", כי רבים כבר עשתה לקדושים. בחניפות, שאין בהן חסרון כים, אפשר לקנות רחבה. רק האובד את לבו ימצא את אָשרו. למד לשבוח, אך אל תשכח ללמוד. מה בין מלמד לבעל עגלה? בעל העגלה ככל אשר ירבו המוסים תקל לו עבודתו והמלמד בכל אשר ירבו המוסים תקשה לו העבודה. שנאות שוות של שני אנשים הן לרוב יסוד אהבתם.

בתורת כהנים (ספרא), שקדמה גם להמשנה. כן כתבו בפירושו על הפסוק "כמעשה ארץ כנען אשר ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו" (ויקרא י"ח ג'). על זה אמרו בספרא (קל"א ג'): "מנין שלא יהיה אומה באומות, שהתעו מעשיהם יותר מן המצריים, ת"ל כמעשה ארץ מצרים לא תעשו, מנין לדור אחרון (כלומר שלפני יציאת מצרים), שהתעו מעשיהם יותר מכולם ת"ל כמעשה ארץ מצרים לא תעשו, ומנין למקום שישבו בו ישראל, שהתעו מעשיהם יותר מכולם ת"ל אשר ישבתם בה לא תעשו, ומנין שישבתם של ישראל גרמה להם לכל המעשים הללו, ת"ל אשר ישבתם בה לא תעשו. — ומנין שלא יהיה אומה באומות שהתעו מעשיהם יותר מן הכנענים, ת"ל וכמעשה ארץ כנען לא תעשו, מנין לדור אחרון (כלומר לפני כבוש ישראל), שהתעו מעשיהם יותר מכולם, ת"ל וכמעשה ארץ כנען לא תעשו, ומנין למקום שבאו בו ישראל וכבשו, שהתעו מעשיהם יותר מכולם, ת"ל אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו, ומנין שביאתם של ישראל גרמה להם לכל המעשים הללו, ת"ל אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו, הגאון מלביב בבאורו לתורת כהנים לא הבין את הפסיכולוגיה שבדבר ובאר את הדברים שלא כדרכם: "שמעו שישבו שם היה גרמא לישראל, שיעשו התועבות האלה, כי למדן מן המצרים ומן הכנענים". אבל כל הקורא בלי משפט קדום צריך להודות, שכונת התנא היא, כי ישראל גרמו למצרים ולכנענים להשחית מעשיהם יותר מאחרים. שהרי אין הכתוב ואין התנא מדברים פה מהשחתת המדות של ישראל, אלא מזו של המצרים והכנענים ולתכלית זאת מביע התנא, שבמקום שישבו בו ישראל וישבאו שמה התעו הגוים מעשיהם יותר מכלם, אין זאת אלא בנות התנא היא, שישראל גרמו לאומות שכניהם בלי רצונם להשחית מעשיהם, כמו שאנו רואים גם בזמן הזה במקומות שיהודים רבים בתוכם, והסבה היא הקיצוניות שבישראל, כי ברור הדבר, שגם לפני מתן תורה היו בישראל מדות טובות ומוסר רם, שנחלו מאבותיהם, שרום מוסרם ומדותיהם הטובות מפורשים בספר בראשית, ולפי שדרך עמנו מעולם לנמות במדותיהם ובדרכי חיהם לקיצוניות גורם הדבר התנגדות מצד שכניהם והם מתרחקים לקצה האחר, שכנגד הקצה היהודי וממילא המדות נשחתות ע"י ההשפעה היהודית, בלי דעתם ובלי כונתם.

מכאן תשובה לבעל שימת המיסיון, שההשגחה פורה את ישראל באומות, למען השפיע עליהם מעט מעט מן המוסר היהודי להצלחת העמים. באמת פעל פזר ישראל בין האומות את ההפך מן הכונה הזאת, שנשחתו המדות על ידם, ונאולת ישראל ושיבם לארצם תביא גאולה לא רק לישראל, אלא גם לאומות באופן שהזכרתי. ישראל בארצם לא יפעלו עוד בחוץ את ההפך, את ההתנגדות לדרכי היהודים, כי אדרבה: יגרמו חקוי מעשיהם ומדותיהם, כמו שפעלו בזמן בית שני באמת, כי רק מפני בזיון היהודים ושפלותם בגולה הם מעוררים התנגדות למעשיהם ולמדותיהם, מפני היותם למפגע לשכניהם בכל עניני החיים, מתעורר הנגוד למפגע ולדרכיהם, אבל אם ישב ישראל בארצו ולא יהיה עוד לפוקה ולמכשול ולסבת קנאה ותחרות בין הגוים, אז לא תהיה כל הפץ לעמים להתנגד לישראל ולמעשיהם ולמוסרם ויתפתחו כדרכם ויעלו מעלה מעלה ולא עוד אלא ילמדו ממעשי ישראל הטובים וממוסרם, כי לא יבשו עוד להודות ביתרון היהדות על תרבותם, אשר באילולות המצרים, היונים והרומיים מקורה, ולא זו אף זו: גם היהודים לא יטו עוד לקיצוניות, לעורר התנגדות וקנאה, כי רק בגלות המרה מוכרחים היהודים להתבצר בקיצוניות, להשמר בזה מן המטיעה ומן חקוי מעשי העמים, אבל בארצם תחת הנהגה יהודית לא יהיה עוד צריך לישראל להתנהג בקיצוניות לשמירה יתרה וממילא יתנהג הכל כדרכו. אלו ידעו חכמי העמים את הסוד הזה, אז היו מתקנים שני דברים טובים: א) לא היו שונאים את ישראל בעבור הרגשת השפעתם הרעה, אלא היו מזהירים את בני עמם ע"י הכהנים והסופרים, להשמר מקנאה ומתנגדות ליהודים, אלא אדרבה ילמדו

לשאלת המונוגים, כפי הודעה רשמית מנציבות גליציה הוגשו אליה ל"ג אלף וארבע מאות בקשות על רשימות מוניה, בהן 1333 מצבורים שלמים (ערים, כפרים, אנודות אכרים), כמ"ז אלף מאנשים שעסקו במוניה עד כה וי"ז אלף מאנשים שלא היו מונוגים עד כה והם בוטחים בפרוטקציות, רשימות לא ינתנו רק עשרת אלפים, ואם נשים אל לב, כי רבים מאלה היו בעלי פרוטקציות, שלא היו עד כה מונוגים, ברור הדבר, כי אלפי מונוגים יאבדו ח"ו את פרנסתם.

השפעה שלא מדעת.

למרות השתלמות המדעים ובתוכם גם חכמת ידיעת הנפש ולמרות עשירות הלשונית של עמי התרבות, ישנן עוד כמה הרגשות, שנפש האדם מרגישתן ומתפעלה מהן ומתעוררה על ידיהן למעשים, מבלי שהשכל מבינן ומכלי שהדבור יודע לבטאן. אחת ההרגשות האלה הוא רגש השנאה העולמית ליהודים בתוך כל העמים האחרים, אין ספק, שהרבה מעמים יש לשנאה הזאת, כמו: דחיה טבעית לאלמנט זה, שאין הכל בקיאים בטיבו, קנאה ככשרונות היהודים ובסגולותיהם, הדת היהודית, הסוגיות מעולם כל הדתות האחרות וכיחוד את הדת השלמה היום בארצות רוב תפוצותיה, מקורות הפרנסה שלנו שאינם קבועים ותלויים באויר וממילא דוחקים את רגלי התושבים, הלאומות הזרה, הכוללת ונראה אף בארצות ההתכוללות הגמורה. כל אלה הם מעמים מספיקים, להחזיק את השנאה העתיקה חיה וקיימת, יש שונאים, הנוטים ממבעם לשנאתם ממעם זה ויש שונאים, שמבע נפשם טטה אותם לבא לידי שנאתם ממעם אחר, הצד השוה שבהם, שלא אנוחנו אשמים בשנאה הזאת, אלא הויתנו וקיומנו נחשב להטא בעיני האחרים. אך עוד מעם אחד יש, הנסתר ונעלם מעיני כל ולא מצא עוד בטוא אף בדרכי החכמים שבאנטישמיות המיסדים תיאוריה על האנטישמיות, ובמעם הזה אמנם אנוחנו אשמים במדה ידועה ושונאינו מרגישים זאת, מבלי שמצאו עוד את הכטוא הנכון לבטאו, אבל מנוטא הוא כבר בדברי קדמונינו, המעם הוא הקיצוניות הטבעה כנפשותינו במדות ובמוסר ובנמוס, והקיצוניות זה טבעה מעולם, לעורר בחוץ קיצוניות הפוכה מהצד המתנגד, הקיצוניות שלנו במדות טובות, שמקורן בתורתנו גורמה לפי זה השחתת המדות בחלק מן העמים אשר סביבותינו, הקיצוניות שלנו במוסר היהדות הגבוה גורמה השחתת המוסר מחוץ לנו, בלי הפצנו ובלי כונתנו ובלי שום השפעה ישרה מדעת, שלא מדעתנו, אלא מתוך נגוד טבעי פסיכולוגי לקיצוניות שבקרבנו, מתנהג ההמון הנכרי כאופן הפוך ממנהגי חיינו והמדות והמוסר נשחתים ממילא. דבר זה יהיה נראה כפרדוקס בעיני רבים ואולי בעיני כל, אבל אני אין לי אלא מה שיעני רואות ומה שנוכחתי בבחינה ובחקירה כמה שנים, ואין לי עוד שום ספק בזה, אף שאין בידי להוכיחו בראיות שאין עליהן תשובה, ובאזה דבר עיוני יש ראיות שאין עליהן תשובה? הכל אפשר לדחות, מופתים חותכים יש רק בכללי החשבון וההנדסה, אני יכול להראות, כי ככל ארץ המרוכה באוכלוסין יהודים נשחתו באמת מדות ההמון של התושבים, וכל מה ששונאינו מוסיפים להרגיש זאת, שנאתם הולכת ומתרבה, מכרי שידעו מפני מה, ולפעמים הם מנבאים ואינם יודעים מה מנבאים, לא פעם אחת ולא שחיה דבר שמענו כי שונאינו חושדים בנו, כי אנוחנו משהותים מדות עם הארץ, הדבה הזאת שקר היא, כי באופן אשר איננו משחיתים את המדות, בי כל מבינ דבר לאשורו וכל מי שיודע מה שיענינו רואות צריך להודות, כי מדות עמנו בכלל גבוהות הרבה מאד ממדות עמים אחרים, אבל באופן אי-ישר אנו משפיעים לרעה, מתוך הנגוד הטבעי לקיצוניות שלנו, המעוררה מעצמה קיצוניות מתנגדה בחוץ, בלי כונתנו ובלי דעתנו. קדמונינו ידעו את האמת הזאת ולא בחדו אותה וקבעוה באחד מקדמוני ספרינו שנתכנו אחרי התנ"ך:

מי שרואה כל דבר קטן על הארץ אל יתפאר עוד. ככה-ראות חזק, הוא רק נמוך ביותר. העמים יקראו לנשים "החלק הטוב", מה רע הוא אצלם החלק הרע! מה שהכסף אינו מאשר את האדם, אינו מנחם את העניים. יש מתפאר, כי הוא יודע היטב את האנושות יען כי נסיונותיו הרעים רבים מהטובים. לא תמיד מקילים לאדם כאשר יפרקו מעליו עלו.

פירוש הדישה להגדה. מחבר אהר עשה פירוש להגדה ואנשים שאלוהו: העוד מעטים הפרושים להגדה? אבל מכלם לא יהיה לי להוצאות הפסח? ענה. "הכמוי המה נשתנה". מדוע רבו הפירושים להגדה מאשר לכל תפלותינו? כי כל אחד הפין להראות, כי הוא החכם מן המה נשתנה.

אונזערען פאמיליען עמפעהלען וויר
דיא קאלינער ציכאריע גויפ'ס בעסטע.

שמואל קערן דבורה בריקל מאורשים

ביהודרשני קאליש

ברנש גיל אכרך במז'ט את ידי הנכבד מר חיים שפאין לארוסו עם מי בלימה ווייס במרנוב. מוז'ט להוריו.

אלישע פינסטערבוש — סמבור. ברנשי אהבה וגיל הנני מברך במז'ט את רעי היקר מר מאיר הייבערג בירוסלב לארוסו. מוז'ט להוריו. חיים ראנד — ברלין.

ארשת ישפתי תביע במז'ט לירידי החביב מר אליהו ביגלאיין לארוסו עם מי מרים הערבסמאן בפשעווארסק. מישה פרויוויליג הצעיר. מקרב ולב עמוק אביע במז'ט לרעי היקר מר אליהו ביגלאיין לארוסו.

יעקב הארט — קומרנא. במז'ט אביע לרעי הנכבד מר שלמה לוי בכאבניא לארוסו עם מי לאה קרויטער במרנוב.

מישה ישפעט — כאכניא. הנני מברך את רעי מר שלמה לוי במז'ט מעמק לבי לארוסו. ישראל האועגלוף — כאכניא.

את רעי מר שלמה לוי אברך במז'ט לארוסו. מוז'ט לגיסו מי אלימלך העניג.

זלמן פעניגער. ברנשי אהבה וכבוד מעמקי לבי אברך במז'ט את רעי מר פרץ יאכנוביץ לארוסו עם אחותי מי רחל. אלחנן שמאך — משרמין.

מעמק לבי אביע במז'ט לשיב רעי מר אברהם מאהלער לארוסו את מי גיטל גראוויכר בקראקא. אלמער שלאסער מרנוב.

אגודת עכריה בראדוויץ מכרחה במז'ט את חברה מר שלמה כולער לארוסו עם מי שרה שוורצברג פה.

הננו מכרכים את ידינו ושיב מר ליאון בריסטינר בלכוב להשיגו תאר דקטור. ברכה להוריו. שמואל צבי ווייס רועיתו.

גם אני מברך את ידידי מר ישראל בריסטינר בעבור זה. יש.מ. לזר.

ברנשי אהבה וידידות הנני מברך במז'ט את אחי כלתי מר ישמעון מעללער לארוסו. במז'ט גם להוריו היקרים.

משה אהרן וואנדערער. מעומק הלב הנני מברך במז'ט את רעי המשיכל מר משה אהרן וואנדערער מניעדארי לארוסו עם מי טילע מעללער מסאנץ החדשה.

שמואל פרעגער כאכניא.

קאנקורו.

ביי דער איזראעלישישען קולטוס-געמיינדע אין בוטשאטש געלאנגט די ערלעדענע שפעלע איינעם ראכניערס צור בעזעצונג. דיא בעציגע ווערדען פארבעהאלטליך דער אלפעליגען פירשטעדינגט מיט דער קולטוס-געמיינדע רעפרעזענטאנץ, אויף 3000 קראנען יעהרליך אויסער דער נעבענאייניקנאפט בעשטימט.

די בעווערעכער האבען דען נאכווייס, איבער איהר אלמער, עסטערוויישישע שטאאטסבירגערשאפט, איבער דיא אים גרונדע פאראג. 11 דעס געזעצעס פאם 21 מערץ 75 890 Nr. ריינגעזעצן בלאטט, פיר דאס ראכניאט ערפאדערליכע בילדונג אונד איבער דיא לויט פארג. 28 געמיינדעשיטאמוטס עאפאדערליכען קוואליפיקאציען צו לעפערן.

די מיט אבענבעצייכענעטען נאכווייזען בעלגעטען געזוכע זינד ביי 1. יוני 1910 אין דער איזראעלישישען קולטוסגעמיינדע צו איבעררייכען.

בוטשאטש אום 3 מאי 1910.
אביש שמערן. הירט אבערדאם. ישראל משה פרעמינגער.

קאנקורו.

בעידנו סטריא מתבקש רב ומורה צדק לקהל עדת ישרון ירא ושלם לדי ולתורתו, סמוך מבי גאוני זמננו בתעודת הוראה, וגם ראוי לאותה אצטלא על פי הקי המדינה, המבקש לקבל עליו משרת הרבנות דפה ישיב לשלוח הנה תעודותיו לא יאוחר מן 15 מאי הבעיל. בדבר תנאיו בכל פרטי ההתמנות ישתוו עמו נבחרו קהל עדתנו. סטריא 10 מערץ 1910

הנהגת מהלת סטריא

קאנקורו.

קהלת סקאלע אצל סמרי מכריזה בזה כי הוא הוצה למנות רב אכיד. שכרו 960 כתרם בשנה. על הקנדידים להגיש הודעותיהם בצרוף תעודותיהם על התרת הוראה ועל השכלה כללית כחוק (מיום 21|3 1890 מספר 57). המשרה תהיה קבועה אהרי אשר יכהן הרב שלש שנים פה.

בנימין קלוגער ראש הקהלה. Skole

קאנקורו.

אן דער גראסען סינאגאגע דער איזראעלישישען קולטוסגעמיינדע אין אשוויענטישם איזט דיא שטעללע

איינעם געשולטען האנטארם

פער זאפארט צו בעזעצען.

יאהרעסגעהאלט אינקלוסיווע קאָר 1500 K. אויסער בעדייטענדען נעבענעמאלומענטען.

בעווערעכער אום דיעזען פאסטען מיססען עסטער. שטאאטסאנגעהעריגע זיין, דירפען דאס 40 לע- בענסיאהר ניכט איבערשייטען האכען אונד האבען איהרע מאטיווירטען געזוכע אונטער נאכווייז דער ביזעהעריגען מהעטיגקייט אן דען קולטוספארשטאנד איינצוזענדען. פראכע-פארבעטען איזט ערוויינט. נור דען אקצעפטירטען ווערדען דיא ריזעשפעזען פערניטעט.

דער מולטוס-פרעזידענט יוסף טהיעבערג.

Erstes und Grösstes
Gramophonhaus
JOSEF WECHSLER
Engros & Endetail
Lemberg, Sykstuska 2. Krakau, Grodzka 71.

גענעראלפרערטער דער גראמאפאן אקציען-געזעלשאפט מיט מארקע "שרייבערער ענגעל" גרעסטעס לאגער פאלנישער, דייטשער, העברעאישער אונד יודישער פלאטען מיט מארקע "ענגעל".

20.000 פלאטען ערסטרעסטער קינסטלער שטעטס אום לאגער.

רעפראטורמילע אונד וועקשטעטע אום ארטע בעסטע אומטויש-בעדינגונגען. — פרייזקאטאלאג גראטיס אונד פראנקא.

לעמבערג, טעלעפאן II 2033
פראקא, טעלעפאן 461

שיאעלע-עפען
מיינע וויס 15 יארהען ניקאנאטען שלאסער בלעך שטעלענדיגען אהני זעהרען אהני קאפוי פוינדינדיגע ווערענדיגע קענען אבערלא שטיי דען מיט אבסען האליקאקאליק בערווייט האללעך שאן 30 שעה רייז אין טיילען טווינדיגען רייזען שאן איינלעפערט, איין בייט בייט מאח רכניס נרדיל הדוד נאנאנאנען וואנאנאנא.

1 אפען צו 4 טעפפעל פער 3 ליטער טעפפעל מיט טעמפערטור אבנאנאנאנא פער 2 פיר 12 קיל. 1 אפען פאן 6 טעפפעל פער 2 1/2 ליטער טעפפעל פער 4 פיר 14 קיל. פער 3 ליטער 16 קיל. פער 3 1/2 ליטער 20 קיל. פער 4 ליטער 24 קיל. יעפען מיט דאפעניגע וואנאנאנא מיט וואר אויפלייבונג 100% אויפלייבונג. פערלענדע געניין אבאנאנאנא אונד פאנאנאנא נאנאנאנא פירינדיק טיילענדיק יעפען

Rubin Perlberger, Krakau
Breitegasse 14.

Kaufm. Fern-Unterricht!
בוכפיהרונג (אלליק מעטאדען) האנדעלסקארעספאנע דענק, דייטשע שפראכלעהרע, קויפמ. רעכענען, האנדעלס-עס וועכעלרעכט, ווארענקונדע, געאגראפיע, טעגשרייבען וועלטגעשיכטע, עס פערראטא-וועלטשער א.נ.ו. קאנן יעדערמאן אהנע בעזאנדערע פארקענטניסע אים ברעפליכען וועגע אונד אין קורצע צייט גרינדליך ערלערנען. — האנאראר מאַססיג. — בייא גלייכצייטיגער טיילנאהמע אן לעהר-פעכערן.

STENOGRAPHIE GRATIS.
אנפראגען, נוד געגען רעטורקארטע, פראספעקטע K 0.50 ערפאלג גאראנטירט.

Erstes commerciales Unterrichts-Institut.
Abteilung für briefl. Unterricht
A. WEISSMANN, Podgórze-Krakau H-E

Kliö Füllfederhalter
דער בעסטע אללער גאט-טוגען פיר יעדען שרייבערען אינענטבעהרליך, פאסטענד פיר יעדע פערדער אונד טינגע, ווער איינמאל קליא אין גע-ברויך גענאמען האט, ווידר מיט קיינער אנדערען פערדער מעהר שרייבען.

צו בעזיעהען א קראנען א. — 5.
ביז — 28. דורך דיא הויפטפער-טרעטונג פאן

A. WEISSMANN
Podgórze, (Galizien).

האמפריא פאסטל
צו שודע און צו מעפאל
אין אלע פארטען און טרעטען פון די געזעלליך נעשיגעטע מארקען Feniks אויפגעט וואנאנאנאנא יארהען נישטלעם לערען און נילענדיק פאסטא ליע-פערט די ליינדישע פאכריק

CH. I. J. FEITELBAUM
Kraków, Bonifaterska 5.

ביי אבאנאנאנא פער 100 דאנער פער נאנאנאנא טעפארטע אפטישע לעפעלונג פראטעט וועלע בערענאנא צו פולטעט צופיערעדייט נאנאנאנאנא. מוסטערן פיר 40 קעלער יאנאנאנא גלאזן-אנענשען אין גרעסערע שטעטעל געלעבט.

הודעה

הנני מתכבד להודיע, כי עזדת... הנה נוכחתי הורחתי גם כן את... הורחתי הודיעתי הודיעתי... נועתה יוכל כל אחד להסתפק... נוכחתי הורחתי, גם חלה שחין להם... קום ידיעה חשכנות וזכויות הם... כי יקבלו להם את הקפה העברית... זכר (וקלנותיה על נקלה צונן קלר... עדים הם חלפי התלונות... שהסתוונו נוכחתי הורחתי וקבלו... על ידם לונטרס חשן חקר לח... קוו. פרוסקטו נופרטו חנס, זרונכי... או חשכנו. (השולח 25 הלר צנד... הפרוספקטו וקבל את קפרי, תונוכות... וטפיקים" חנס חין כקף). נוכחתי... לדוגמה צפפת הורחתי זרונכית 1.20... צפפת הורחתי חשכנות (צחותיות... עבריות) K. 1.—

S. WALKOWSKI, KRAKAU Postfach 119.

יצא לאור ספר

המישור

להבין את כל מקראות קשי ההבנה... ישנכתי הקודש כפשוטם ממש, במקום... שלא עמדו הפישטנים הראשונים או... האחרונים על הפישט הנכון.

מאת יצחק זאב כהנא (יוב"ה)

מהירו 2 K. עם המשלוח להשיגו אצל המחבר:

J. W. Kahane, Kozowa (Galizien)

מורה עברי

ששמיש כבר בכית ספר עברי ורכש לו... נסיון בכל מקצועות הלמוד מבקש משרה... לפנות אל

J. TANNENBAUM

Leiter der hebräischen Schule für S. E. in KOSSOW.

נור 2 העללער קאסטעט זיא איינע פייערהאסע

צינען דעם בעטראגעס פער מאג אונד זאלל איינע זאלבע אין קיינעם געשעפטע אונד אין קיינער וואהנונג פעהלען, דא זיא דאדורך רחוג שלאפען אונד פאהרען קענען אונד אונטערועגעס זיך איהרעם פערמעגענס זיכער פיהלען.

עס ליעפערט דיא בעסטע קאנסטרוק- ציאן פייערפעסטען אונד גענען איינברוך זיבערע קאסטען אויס דער

ווינער קאסטענפאבריק

זעהר קאנקורענצעפיהיג פיר ווייעדער- פערקייפער אונד פריוואט פיר זעמטליבע צוועקע אונד צו יעדעם מעבעל- נארנישור לויט וואונש אהנע מעהרקאסטע- פאסענד

ARON SCHWARZ, CHRZANÓW.

סאלידע פלאטעפערטעמונגען ווערדען געזוכט. — פערלאנגען זיא אפערטע.

נגועי מכות טריות ופצעי רגלים

אף אלה שלא יוכלו למצוא תרופה בשום מקום, ידרשו נא חנם פרוסקט ותעודות נאמנות, שנכתבו בידי רופאי אוסטריא וחולים שנרפאו, מאת

Apotheker C. W. ROLLE Altca-Bahrenfeld Deutschl.

דיא אין קראקוי סט. גערטרודאסע 9 נייא געגרינדעטע

LUDOWA KASA ZALICZKOWA

פאלקס-פארשוס-קאסע

רעגיסטרירטע גענאסענשאפט מיט בעשרענקטער האפטונג ערטיילט לאנג- פרישטיגע דארלעהען צו ביליגעס צינספוסע אן האנדווערקער אונד קליינע קויפלייטע אונד צוואר אויף אקצעפטע, שולדיינע אונד פאקטורען. דיא דאר- געהען קענען אין מאנאטס אדער קווארטאלסראטען אבגעצאהלט ווערדען. דיא פאלקספארשוסקאסע ניממט שפאראיינלאגען געגען איינע 4 1/2% פערצינונג ענטגעגען אונד צאהלט דיא רענטענשטייער אויס אייגענעם. דער קליינטע אנטליישיין איינעס מיטגליעדעס בעטרעגט 5 קראנען. געהערע אויסקינפטע אים בירא דער פאלקספארשוסקאסע קראקויא גער- טרודאסע 9 אין דען בירא-שמונדען צווישען 9-1 אוהר נאכט.

די דירעקציאן

דער פאלקס-פארשוס-קאסע.

Newyorker Germania

Lebensversicherungsgesellschaft.

Table with financial data: Versicherungsstand am Schlusse des Jahres 1905, Stand der Activa laut Bilans Ende 1905, Einkünfte von Assekuranz Prämien und Zinsen 1905, Ueberschuss vom Jahresumsatz, Reserven v. früheren Jahren für Dividende.

Folgende Vorteile bietet die Newyorker Germania ihren Versicherten:

- 1) Sie gewährt die ersten Dividenden schon nach Ablauf des ersten Jahres; 2) die Polizen behalten ihren Wert nach 3 Jahren der Ausstellung sogar wenn die Versicherten durch Selbstmord oder Duell starben, und auch in Fällen, in welchen der Antrag objectiv falsche Deklaration enthält; 3) Reise um die ganze Erdkugel unterliegen keine besonderen Prämien; 4) ebenso brauchen im Kriegsfalle die zu den Waffen Berufenen keine besonderen Prämien zu zahlen; 5) nach 3-jähriger Versicherung kann der Versicherte, bei Einstellung weiterer Entrichtung der Prämien, über die Polize frei verfügen, gemäss der in der Polize ersichtlichen Instruktion.

General-Agentur für Westgalizien:

Sigmund Gleitzmann, Krakau

Jasnagasse 5.

Agenten unter günstigsten Bedingungen gesucht.

כשרה זעלכווארען-פאבריק

A. Finkelstein, Lemberg, Gołuchowskipl. 2.

ליעפערט אלע סארטען זעלכווארען בעסטע כשרה דעליקאטעסע. די פאבריק איזט מיט דען מאדערנסטען בעהעלפען איינגעריכטעט, ווי עלעקטרישע קראפט א. ה. וו

אונד ערצינגט נור פרימא-ווארע

בהכשר הרה"ג ר' משה באב"ד האב"ד פה.

מתקבלת החתימה לרבע השני על העתון הוימי הגדול העברי, הפולימי והספרותי

"הד הזמן"

ועל הירחון "ביבליותיקה של הד הזמן"

פרס להותמי "הד הזמן": הלסקיון הענקי הגדול בכמות ובאיכות

הערוך השלם

מאת ר' הנוך יהודה (אלכסנדר) קאהוט ז"ל. אנציקלופדיה תלמודית ומדרישת לכל פרטיה, בי"ב כרבים המכילים בערך 450 גליונות ישל דפוס בפומאט מרובע, בני 7200 עמוד. חבור הערוך השלם הוא עבודה ענקית, שעמלו בה גדולי חכמי עמנו כמה שנים ואיננו אוצר מלים לבד, אלא גם אוצר באורים לכל דבר קשה בתלמוד ובמדרישים וספר עוזר, למצוא כל מלה ומאמר תלמודיים ובנותם הנכונה. בכל 3 חרישים יצא ברך אחד פהוצאה חרישה מתוקנת ומושלמת. ותחת אשר היה מהיר הפהוצאה הא' 45 רובל והוא יקר המציאות עתה ומחירו עכשו כשבעים רובל.

קצבנו את מחירו לחותמי "הד הזמן" 18 רובל, כל כרך 1.50 רובל. (בחול' להוסיף 30 קופ. לכל כרך בעד המשלוח). לבלתי חותמים 30 רובל, 2.50 כל כרך. תנאי החתימה לרבע שנה בחול: על "הד הזמן" לבדו במשלוח יומי 3.15 רובל, עם "הערוך השלם" 4.95 ובתוספת הביבליותיקה 5.60. ג"פ בשבוע על "הד הזמן" לבדו 2.50 רובל, עם כרך "הערוך השלם" 4.30 ובתוספת הביבליותיקה 4.95. האדרסה:

HEED-HASMAN WILNA (Rossya.)

כשר מעטה משובח לפכה

J. B. RAPAPORT

Dąbrowa bei Tarnów

GROSSMETHBRAUEREI

Gegründet im Jahre 1878.

u. Premionirt mit Goldenen Medaillen.

עמפפיעלם זיינע אללגעמיין געריהמטע ערצייונג אן פערשיעדענען סארטען, א. צ. ראמטען, ווייסען, דאפעלמעטה, קאפאוויץ, מאליינאק, ווישינאק, אלטער בוטעלען-מעטה, אללא טאלאנא צו בילליגען פרייזען; פערנער ביענענוואקס און שלאדערהאניג פיר קאלאניאל- ווארענהאנדלונגען. — פיר רעעלע בעדיענונג אונד פאללסטע צופריע- דענהייט ווירד גאראנטירט.

דר' רוד ראטהבלום.

סניגור לעניני עונשין פתח את לשכתו בוויין I. Bräunerstrasse Nr. 7.

אל לישכתי יכולים לכתוב בכל לשונות המדינה.

M. Gutwirth, Bochnia

liefert Knochenmehl und Thomasmehl in jeder Gehaltlage zu sehr billigen Preisen.

הלישון

ספר לימוד לשפה, לדרקוק ולאוטוגרפיה בשמה קלה עם עבודה עצמית מסודרת לתלמידים

מאת ש. ל. גרדון ורשה

הספר הראשון יצא לאור במהדורה חמישית עם חוספות חשובות ותקונים רבים. מחירו במקודם 60 קאפ. הלישון ספר שני יצא לאור במהדורה שניה מוגהת ומתוקנת. מחירו 85 קאפ. פורטה 12 קאפ. — פרוסקטים מפורטים על דבר הלישון נשלחים לכל דורש. המכירה הראשית לארצות אוסטריה אונגריה היא אצל

אברהם ראבינוזון סטאניסלוי

אדריסת המחבר:

S. L. Gorden, Warschau Kup. 7.

איך זוכע איינען אינטעליגענטען

יודישען לעהרער

פיר 3 קינדער אויפ'ס לאנד, דער אים העברעאישען, פאלנישען & דייטשען אונטערריכט לייטען קאן פיר 4 קלאסען. ווילל צאהלען — K 50. מאנאטליך זאמט קאסט עט קוואטער. — אפערטען ביטטע ברעפליך פיר. אדרעסע:

B. KANAREK, PODZAMCZE P. Radomyśl a S.

פופען

אויס האלץ פיר וויין אונד ביער פיינסטע סארטען בייא

L. APERMANN, BRODY.

Wyd.: Naftali Hof S. M. Laser

Odpowiedzialny redaktor: S. M. Laser. Drukarnia M. Lenkowieza w Krakowie. Bożego Ciała 22.